

Stroka

Lepe hruške ali uporabna jabolka

Stroka in praksa

Razvoj branja od vrtca do drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja

Spremljevalci gibalno oviranih dijakov v vlogi promotorjev branja

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

IZ ZALOŽBE ZAVODA RS ZA ŠOLSTVO

Na Zavodu RS za šolstvo smo v preteklih letih že pripravili priročnike, v katerih smo predstavili strategije in nove pristope, ki spodbujajo proces sprememb v pedagoški praksi. V priročniku RAZNOLIKOST V ŠOLI te priročnike nadgrajujemo s poudarkom na vključevanju.

Formativno spremljanje v podporo učenju (2016)

Vključujoča šola (2017)

Formativno spremljanje na razredni stopnji (2018)

Formativno spremljanje pri matematiki (2018)

Formativno spremljanje pri zgodovini (2018)

Formativno spremljanje kot podpora učencem s posebnimi potrebami (2019)

Formativno spremljanje pri delu svetovalnih delavcev (2019)

Raznolikost v vrtcu in šoli (v pripravi)

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

	Gregor Škrlj	
	Uvodnik	3
STROKA	Katarina Kesič Dimić	
	Lepe hruške ali uporabna jabolka	4
STROKA IN PRAKSA	Polona Bogataj	
	Razvoj branja od vrtca do drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja	8
	Nina Janžekovič	
	Medgeneracijsko branje otroka z avtističnimi motnjami, primer dobre prakse v knjižnici Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana in seznam priporočenih knjig za otroke z avtističnimi motnjami	14
	Katarina Jesih Šterbenc	
	Spremljevalci gibalno oviranih dijakov v vlogi promotorjev branja	26
	Tatjana Vučko	
	O kom govorimo in kolektivni spomin – uporaba bralnih strategij pri uri KIZ	31
MALI IN VELIKI ODMEVI	Mateja Drnovšek	
	Utrinki z Bibliopedagoške šole 2019	35
	Maja Nagode Miklič	
	Udeležba na posvetovanju Sadržajna obrada i klasifikacija građe u dječjoj knjižnici, Zagreb, 29. marec 2019	36
	Metka Kostanjevec	
	31. Proletna škola šolskih knjižničara Republike Hrvatske	37
	Metka Kostanjevec	
	Branje je prostor svobode	39
	Gregor Škrlj	
	April 2019 v knjižnici OŠ Prule	40
	Tadeja Česen Šink	
	3. konferenca šolskih knjižničarjev 2019	41
	Gregor Škrlj	
	Odmev s Prve mednarodne strokovne konference Promocija psihofizičnega zdravja otrok in mladostnikov	43
	Andreja Urbanec	
	Mednarodna konferenca Sem, vem, znam	44
	Jana Bauer	
	Sončnica na rami, nagrada za spodbujanje veselja do branja	45

S KNJIŽNIH POLIC	Katarina Kesič Dimić Knjige in zgodbe, ki nam pomagajo razumeti posameznike s posebnimi potrebami	47
ISKRICE IZ KNJIŽNICE	Tadeja Česen Šink Prigoda iz šolske knjižnice	48
	Sonja Drovenik Zanimiva razlaga	48

ISSN 0353-8958
ŠOLSKA KNJIŽNICA
28. letnik
številka 2 (101) 2019

uredništvo: Romana Fekonja (odgovorna urednica), Zavod RS za šolstvo; Špela Bergoč, Zavod RS za šolstvo; Alja Bratuša, Osnovna šola Polzela; Tadeja Česen Šink, Osnovna šola Frana Albrehta Kamnik; mag. Mateja Drnovšek, Osnovna šola Ljubljana – Polje; Metka Kostanjevec, Prva gimnazija Maribor; Biserka Lep, Zavod RS za šolstvo; mag. Nada Nedeljko, Zavod RS za šolstvo; Andreja Urbanec, Osnovna šola Orehek, Kranj; Gregor Škrli, Osnovna šola Prule (gostujoči urednik);
urednica založbe: Simona Vozelj; **lektura:** Valentin Logar;
prevod izvlečkov v angleščino: Ensitra prevajanje, Brigita Vogrinec s.p.; **oblikovanje:** Studio Aleja d.o.o.; **priprava:** Design Demšar d.o.o., tisk: Present d.o.o., Ljubljana; **naklada:** 570 izvodov; **letna naročnina** (štiri številke): 33,00 € za šole in druge ustanove, 24,75 € za individualne naročnike, 12,50 € za dijake, študente, upokojenke; 38,00 € za naročnike iz tujine. Cena posamezne številke v prosti prodaji je 11,00 €, dvojne pa 22,00 €; v cenah je vključen DDV;

ustanovitelj in izdajatelj: Zavod Republike Slovenije za šolstvo;
predstavniki: dr. Vinko Logaj; **naslov uredništva:** Romana Fekonja, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor, Trg revolucije 7, 2000 Maribor, tel. 02/320 80 65, e-pošta: revija.solskajniznica@zrss.si;
naročila: Zavod RS za šolstvo – založba, Poljanska cesta 28, 1000 Ljubljana; faks: 01/300 51 99; zalozba@zrss.si.
Revija je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, pod zaporedno številko 575.

© Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2019
Poština plačana pri pošti 1102 Ljubljana.
Vse pravice pridržane. Brez založnikovega pisnega dovoljenja ni dovoljeno nobenega dela te revije kakorkoli reproducirati, kopirati ali kako drugače razširjati. Ta prepoved se nanaša tako na mehanske oblike reprodukcije (fotokopiranje) kot na elektronske (snemanje ali prepisovanje na kakršenkoli pomnilniški medij).

UVODNIK

Gregor Škrlič (gostujoči urednik)

Spoštovani bralke in bralci,

pred vami je že druga številka tega letnika, ki je tokrat nekoliko tematsko obarvana in prinaša precej zanimivosti, novosti in veliko primerov dobrih praks ter nasvetov kot tudi odmevov z različnih dogodkov.

V prispevku Lepe hruške ali uporabna jabolka avtorica s praktičnega vidika, na malo drugačen način predstavi svoje delovanje, strokovno področje in deli dragocene nasvete o pridobivanju bralcev, ki lahko pridejo prav vsakomur, ki se ukvarja z motivacijo za branje, učenjem ali branjem na sploh.

V rubriki Stroka in praska v prvem prispevku z naslovom Razvoj branja od vrta do drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja avtorica opomni, da pri učenju branja ne gre le za usvajanje tehnike branja, temveč tudi za razvijanje razumevanja prebranega. Pomembno vlogo pri razvoju in odnosu do branja mladega posameznika imajo najprej njegovi starši, ob vstopu v vrtec vzgojiteljice in nato v šoli učiteljice. V prispevku je veliko napotkov in idej, kako mlademu bralcu pomagati in ga motivirati za branje. Naslednji prispevek opiše primer medgeneracijskega branja in medsebojnega pripovedovanja med urami pouka knjižničnih informacijskih znanj v knjižnici osnovne šole s prilagojenim programom Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana. Poleg opisa pripovedovanja zgodb otroka z avtističnimi motnjami mlajšim otrokom in razvoja njegovih komunikacijskih veščin avtorica naniza tudi ideje ter priporočeno gradivo, med drugim tudi za razvijanje empatije pri otrocih z avtistično motnjo. Še pogled v srednješolske knjižnice, kjer v prispevku z naslovom Spremljevalci gibalno

oviranih dijakov v vlogi promotorjev branja avtorica predstavlja uporabnike s posebnimi potrebami v knjižnici Gimnazije Moste. Ob dejavnostih, ki jih izvajajo, poudari, da so spremljevalci edinstvena podaljšana roka knjižničarja, saj veliko časa preživijo v razredu z dijaki in imajo tudi vpliv pri promociji branja. V zadnjem prispevku avtorica predstavi uspešno izvedeno uro knjižnično informacijskih znanj na temo bralnih strategij, ki jo izvede v okviru obveznih izbirnih vsebin, v drugem letniku na Srednji vzgojiteljski šoli, gimnaziji in umetniški gimnaziji Ljubljana.

V rubriki Mali in veliki odmev je tokrat veliko prispevkov kolegov in kolegic, ki so se udeležili različnih nacionalnih ali mednarodnih izobraževanj, kongresov in konferenc kot slušatelji ali avtorji prispevkov.

Rubrika S knjižnih polic prinaša predstavitev priročnikov, ki so v pomoč tako knjižničarjem in učiteljem kot tudi staršem otrok s posebnimi potrebami.

V rubriki Iskrice pa so tudi tokrat zbrane prigode, ki se lahko zgodijo pri delu z uporabniki prav v vsaki šolski knjižnici.

Naj vas hkrati tudi povabim k nadaljnjemu sodelovanju in soustvarjanju revije in k pisanju člankov. Vem, da v svojih knjižnicah opravljate veliko dela, se lotete zanimivih projektov in dejavnosti, ki bi jih bilo vredno predstaviti v reviji Šolska knjižnica in tako z njimi seznaniti svoje kolege in širšo strokovno javnost. Čisto pri koncu pa vam želim uspešen začetek novega šolskega leta, prijetno branje in veliko novih idej! ●

Lepe hruške ali uporabna jabolka

Pretty Pears or Useful Apples

Mag. Katarina Kesič Dimić

Izveček

Disleksija kljub navidezni širši prepoznavnosti še vedno ostaja neprepoznavna v svojem najglobljem smislu. To je v zadovoljevanju potreb učencev z disleksijo, prepoznavanju njihovih interesov in stiskah odraslih, kako bi jim čtivo približali. Pričujoči članek ponuja nekaj smernic za delo z njimi, predvsem pa odziv v možnosti globljega razmišljanja in sprejemanja različnosti zornih kotov.

Ključne besede

disleksija, knjige, primerne za učence z disleksijo, odnos knjižničarja do učencev

Abstract

Despite its apparent wider recognisability, dyslexia remains unrecognisable in its deepest sense. That is, in satisfying the needs of pupils with dyslexia, in recognising their interests and the distress experienced by adults when trying to get them to understand the reading material. The article provides a few guidelines for working with dyslectic pupils, and, above all, a starting point for a deeper contemplation and acceptance of diverse viewpoints.

UDK 376

616.89-008.434.5

Keywords

dyslexia, books suitable for pupils with dyslexia, librarian's attitude towards pupils

Če grem na dopust lahko brez marsičesa, pa nikoli nikamor prav zagotovo ne odpotujem brez knjige, dveh, treh ali kar cele gajbice pisanih vsebin. Količina potujočih knjig sovpada s časom in vrsto dopusta (potovanje ali dopustnikovanje) ter z načinom prevoza. Letalski kovčki imajo vedno omejeno težo, medtem ko naš prostoren družinski avto nikoli ne tarna, ko vanj že kar na začetku, zatlačim celo gajbico intelektualne in presvetljene vsebine. Po pravici se mi zdi, da če grem od doma brez knjige, mi nekaj manjka. Če se odpravim z eno samo, me stalno preganjata dve bojazni: prva,

da bom knjigo prehitro prebrala in ostala brez čtiva; druga, da mi knjiga ne bo zanimiva in bom na istem kot pri prvi točki.

K branju knjig, ki mi ne ustrezajo, se že nekaj časa ne silim več. Do sklenitve te modrosti sem seveda porabila kar nekaj let, a glede na dogajanje na založniških poplavljenih trgih prav z lahkoto odložim marsikatero knjigo, pa čeprav je oblajana v vseh medijih in tudi na njenih platnicah ne manjka slavospevov o njeni odličnosti.

Kot odrasla državljanica imam seveda pri odločanju kar veliko izbiri, kar pa bi teže rekli

Branje je veščina, na kateri temelji večina ocenjenega znanja v naših šolah.

za šolajoče se otroke. Prva razlika je že v tem, da lahko zamenjam službo, če ugotovim, da mi ne ustreza področje dela ali ljudje, s katerimi delam. Otrok iz šole ne more izstopiti in desetletka je za marsikoga eden najbolj grenkih spominov v življenju.

Kot odrasla lahko izbiram, kaj bom delala za hobi. In eden mojih glavnih hobijev je branje. Eden mojih učencev v šoli tega nikakor ne more razumeti. Ko sem mu povedala za gajbo knjig, ki gre z mano na morje, je zgrožen komentiral: »Vsaj tam bi lahko imeli malo miru pred tem!« Pri branju sam namreč ne čuti nobene strasti in ga jemlje le kot resnično nujno zlo.

Branje je veščina, na kateri temelji večina ocenjenega znanja v naših šolah. Če se znanje preverja pisno, morajo učenci vprašanja najprej prebrati. Če se znanje preverja ustno, pa morajo znanje najprej pridobiti z branjem. Našemu šolskemu sistemu že dlje časa očitajo, da je pretirano faktografsko, in kot takega ga potrjuje večina praktikov v šolah. Učenci, ki so zaradi takšnih ali drugačnih razlogov pri branju manj uspešni, svojega, morda odličnega in naprednega znanja ne morejo pokazati praktično. Nekako še največ svobode dovoljujejo razne seminarske naloge, ki pa so spet logična posledica zbranega znanja, ki smo ga strnili in oblikovali z branjem.

Določene alternativne metode poučevanja in tudi ocenjevanja dopuščajo le zelo alternativni učitelji. O mnenju in odnosu do različnih alternativ na različnih strokovnih področjih v Sloveniji je na tem mestu škoda izgubljati besede.

Kot oseba, ki veliko pišem in ozaveščam o težavah pri branju, disleksiji in tudi o skotopičnem sindromu, sem tudi prejemnica mnogih pisem staršev in pedagogov, ki se težav lotevajo vsak po svoje in kolikor se le da v pomoč otroku. Na koncu se množice misli vseh strnejo v dejstvo, da je treba v naši osnovni šoli predelati tolikšno količino čtiva, da se pred očmi zamegli tudi povprečnemu odraslemu bralcu.

Tako seveda otrok nima nikakršne izbire, saj sistem sam pred njega postavlja veliko ovi-

ro. Ta ovira ni ogrožujoča samo za učence z disleksijo, temveč tudi za vse tiste, katerih stili učenja so bolj avditivni in motorični.

Ravno zaradi takšnih ovir radi razmišljamo o disleksiji kot motnji ali še raje boleznin in mnogi se jo trudijo ozdraviti, zmanjšati, pravilno naravnati možgane ... skratka, nezmožni so uvideti, da so to osebe, ki jih je mati narava z namenom ustvarila drugačne. Na vsak način jih želimo »normalizirati« in prilagoditi sebi in svojemu načinu delovanja, ne da bi preverili, kaj lahko oni, takšni kot so, temu svetu ponudijo in kako ga obogatijo. Slepim v teh načinih razmišljanja, pa še vedno v poplavi založniškega gradiva, ki kar ne more, da ne bi tekmovalo med seboj, le stežka najdemo slikanice, knjige, kaj šele učbenike, ki bi nekaterim med nami približali svet knjig, prepričljivo in zagotovo pa vsem olajšali branje in delo z njimi.

Ko sem začejala svojo pot specialne pedagoginje, sem se po otroštvu spet začejala vračati na otroški oddelek naše lokalne knjižnice, se srečevati s slikanicami kot pripomočkom in orodjem za pridobivanje besedišča, širjenje znanja in najbolj logično seveda, za trening začetnega branja ter razumevanje prebranega. Na začetku sem na otroški oddelek knjižnice vstopala z očmi deklice in tudi nabirala sebi všečne slikanice. Moje takratno merilo je bilo kakovostna, pomenljiva in ne preveč nasičena ilustracija ob seveda dobri zgodbi, ki bi pritegnila mlade bralce. Kako veliko sem se v družbi svojih učencev in kasneje tudi svojih dveh sinov naučila, vam bom skušala predstaviti v nadaljevanju.

Dokler je naš kandidat samo poslušalec, izbira slikanic temelji na čisto drugačnih kriterijih kot takrat, ko postane tudi bralec. Resnično premišljeno narejena slikanica seveda zadosti obema stopnjama.

Ko otrok samo s poslušanjem sledi našemu branju, mora biti ilustracij čim več in čim več raznolikih, ki zelo lepo sledijo poteku zgodbe. Medvedek levo na eni strani in medvedek desno na drugi še zdaleč nista dovolj, da bi otrok lahko sledil zgodbi. Medvedek naj očitno spreminja svoja opravila, okolje, prijatelje. Majhni otroci zaradi kratkotrajnejše pozornosti ne zmorejo poslušati dolgih besedil in zaradi

Otrok nima nikakršne izbire, saj sistem sam pred njega postavlja veliko oviro. Ta ovira ni ogrožujoča samo za učence z disleksijo, temveč tudi za vse tiste, katerih stili učenja so bolj avditivni in motorični.

Otroci, ki postajajo bralci, potrebujejo črke v velikosti graha, razmik med vrsticami pa mora biti vsaj v velikosti črk (še bolje pa je, če je razmik še malce večji od črk).

Verjetno je odveč besedičenje o »superkulskih« knjigah, kjer je polno bleščic, oblačkov z iznakaženimi oblikami pisave, ki se vrtinčijo v vse možne spirale in vijuge.

konkretnih načinov razmišljanja potrebujejo slikovne opore v svojih domišljjskih predalčkih.

Otroci, ki postajajo bralci, potrebujejo črke v velikosti graha, razmik med vrsticami pa mora biti vsaj v velikosti črk (še bolje pa je, če je razmik še malce večji od črk). Velike črke same po sebi nič ne veljajo, če ni ustreznega razmika, saj delujejo, kot da so nalepljene ena na drugo. Poleg tega samo kratko poved, dve ali največ tri na eni strani ob izdatno pomenljivi ilustraciji na drugi strani. Verjetno je odveč besedičenje o »superkulskih« knjigah, kjer je polno bleščic, oblačkov z iznakaženimi oblikami pisave, ki se vrtinčijo v vse možne spirale in vijuge.

Ker sem sama skoraj doktorirala ob iskanju ustreznih slikanic, sem si spotoma vse naslove zapisovala v lasten seznam in z njim razveseljevala tiste starše, ki so tudi že skoraj obupali. Še danes ne morem potrditi, da sem ob tem seznamu ganjena. Laže bi se reklo ranjena, saj je tako zelo uboren. Pa sem v rednem stiku z novitetami na knjižnih policah.

Kadar sem našla slikanico z dobro zgodbo, so bile ilustracije vredne zavitka robčkov ali pa je bila ob krasnih ilustracijah zapisana tako neugledna vsebina, da mi je knjiga skoraj padla na tla.

Da ne govorim o črkah. Ugledne založbe glede ustreznosti kriterijev, ki vam jih opisujem, še zdaleč niso v nikakršni prednosti, prav tako ne knjige z različnimi sadnimi oznakami. Večina tiskarjev, urednikov, založnikov ... kdor koli že pač zadnji drži roke nad poslednjo voljo in rojstvom knjige, je še vedno očitno trdno prepričanih, da mora najprej obveljati pravilo: LEPO. Zato torej se še vedno v veliki večini knjig pojavljajo besedila s serifno pisavo, z zmagovalno Times New Roman na čelu, ki bi v svojem starem britanskem slogu že lahko bila malce posodobljena in ji zaradi enega časnika zagotovo ne gre šteti slave v vseh knjigah, revijah in drugih objavljenih medijih.

Najverjetneje gre njeno množično uporabo še najbolj pripisati kriteriju sledenja množici kot pa potrjenim znanstvenim raziskavam o branju.

Kako zelo je kriterij LEPO pomembnejši od zakonov uporabnosti, sem spoznala pri izdajanju svojih knjig, pa kdaj tudi pri nošenju obuv z visokimi petkami. Kadar koli sem izdajala knjige, sem želela, da so oblikovane primerno bralcem z disleksijo. Seveda se z vsemi založniki ni izšlo, a pri otroških in mladinskih nisem popustila. Kljub vedenju, da disleksija ni razvojno prehodna motnja, ki bi z odrasčanjem izginila, večina založnikov nima posluha za izdajanje knjig za odrasle z upoštevanjem postavitev za bralce z disleksijo (pri založbi Celjska Mohorjeva sem bila popolnoma uslišana, pri izdaji knjige Vzgojarije).

Če sem se uspela dogovoriti o vrsti pisave, so mi očiteli, da želim preveliko velikost. Če se je to izšlo in smo se dogovorili tudi o razmiku med vrsticami, pa se je vedno končalo pri poravnava. Kajti poravnava samo na levi rob je nekaj, kar tiskarjem požene srh po telesu. Ker je to potem videti GRDO!

Kaj pravijo naše oči, kako se po daljšem branju odzivajo naši možgani ... to vendarle ni glavnega pomena.

Če pustimo sarkazem ob strani, pa slej ko prej naletimo na debato v smislu: otrok z disleksijo je premalo, da bi samo za njih delali neke posebne slikanice. Knjiga, ki je dobra za bralca z disleksijo, bo odlična za vse. In to je edini kriterij, ki bi mu morali slediti tudi knjižničarji v poplavi ponujenih knjig, ki jih dobivamo na šole. Kajti knjižnice so že od nekdaj bile najmočnejši kupci na trgu založništva in kot tak aparat lahko postavljajo tudi nove pogoje.

In potem mi že sili na uho nova zajedljivost, v smislu: »A ko smo bili pa mi majhni, je bilo pa vse dobro ... pa so bile slikanice s čisto majhnimi črkami!?!«

Ja, ko smo bili mi majhni, je pa veliko otrok z disleksijo, kljub svoji bistrosti končalo na šolah s prilagojenimi programi (s pojasnili, da ne znajo brati). In ko so bile naše praprapraprababice majhne, so zažigali čarovnice. In če se hvalimo z zmožnostmi tehnologije in napredkom, bi bil pa tudi že čas, da bi na tem področju zapihal veter pravih smeri.

Poleg tega ni zmotno v knjižnice vključevati tudi slušnih knjig. Nekateri otroci si jih bodo z

Pred poznavanjem knjig morate najprej dobro spoznati učence, ki vas obiskujejo. Še najbolj pa tiste, ki vas še ne. Uspeh lahko merite šele po tistih, ki vam začnejo vračati obiske.

veseljem izposodili. In potem lahko nekdo spet kritično komentira: »Ja, ampak to pa je kar nekaj. Saj ne bo bral! To je lažje!«

Rada bi mu odvrnila, naj sam preposluša takšno knjigo in jo potem pisno obnovi. Sama kot strastna bralka bi se s slušalkami na ušesih samo zazrla v ptička na veji in že bi izgubila nit zgodbe. Kadar besedilo berem, lahko delam še vsaj tri stvari ob tem. Ker ga vidim. Tako delujejo moji možgani. Vaši pa spet drugače. Zato ne gre presojati le po enih.

Predvsem pa je treba stremeti k temu, da v teh, že tako ne najbolj branju naklonjenih časih mlade bralce pritegnemo h knjigam. Po lastnih izkušnjah to lahko naredimo le s prijaznim svetovanjem, poznavanjem literature in predvsem poznavanjem otrokovih težav ter zanimanj.

Če boste preveč poudarjali težave in izobešali zastave o knjižnih policah za »počasne« bralce, si ne gre obetati kakšnega silnega navala v knjižnice. Če boste Cenetu s kmetije v pravem

trenutku porinili v roke dobro knjigo o traktorjih in kombajnih, sramežljivi Betki pa novo o vilah s črkami v največjem formatu, ju vmes še vprašali kaj o zasebnem življenju, novi frizuri ali prijateljih, pa verjamem, da se bosta oba vračala. Morda ne zaradi knjig, ampak zaradi vas. In ko boste zgradili odnos, bosta zagotovo začela brati tudi najbolj primerno literaturo, ki jima jo boste skrbno odmerjali, saj si ne bosta želela na kocko postaviti dobrega odnosa z vami.

Pred poznavanjem knjig morate torej najprej dobro spoznati učence, ki vas obiskujejo. Še najbolj pa tiste, ki vas še ne. Uspeh lahko merite šele po tistih, ki vam začnejo vračati obiske, čeprav so včasih raje zavili v stranišče ali na igrišče. Samostojni bralci bodo brez strahov sami prišli do vas. In tudi njih lahko naučite, kako lahko pomagajo šibkejšim. Izkušnje bodo vredne zlata. Prijateljstva, ki bodo nastala po takih poteh, pa dolgoletnih spominov.

Tudi vaših. ●

MAG. KATARINA KESIČ DIMIČ, specialna pedagoginja na OŠ Marije Vere
Naslov: OŠ Marije Vere, Ljubljanska c. 16a, 1241 Kamnik.
E-naslov: katarina.kesic@gmail.com

Razvoj branja od vrtca do drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja

Reading Development from Kindergarten to the Second Educational Triad

Polona Bogataj

UDK 028.5:373

Izveček

Branje je proces, ki se po mnenju strokovnjakov začne že pred rojstvom otroka. Je veščina, ki jo ljudje uporabljamo vsak dan vse svoje življenje, in je bistvenega pomena za ustrezno socializacijo ter ga razvoj ne more nadomestiti. Pomembno vlogo pri razvoju branja in odnosu do njega imajo najprej starši, ob vstopu v vrtec vzgojiteljice in kasneje učiteljice. Prvi pogoj za dobro usvojeno tehniko branja so dobro razvito slušno in vidno zaznavanje, ustrezne tehnike učenja branja ter vztrajnost in redno branje. Učenci se branja hitreje in lažje naučijo, če poteka po več senzornih poteh. Ob tem pa so izjemno pomembne tudi dejavnosti, ki jim branje približajo in jih v vrtcih in šolah vse bolj vključujejo v svoje delo. Kljub vsemu ima določen odstotek učencev težave na področju branja, ki se jih v procesu izobraževanja učijo premagovati z razvijanjem različnih strategij ob pomoči strokovnih delavcev različnih profilov.

Ključne besede

branje, tehnike učenja branja, dejavnosti za spodbujanje branja, težave z branjem

Keywords

reading, techniques for learning to read, activities for promoting reading, reading difficulties

Abstract

Reading is a process that experts claim starts even before a child is born. It is a skill that people use every day throughout their lives, it is essential for proper socialisation and cannot be compensated by development. In the beginning, parents play an important role in the development of reading and of the child's attitude towards it; as the child enters kindergarten, that role is taken on by preschool teachers, and later by school teachers. A prerequisite for mastering the reading technique is a well-developed auditory and visual perception, appropriate techniques for learning to read, persistence, and reading on a regular basis. Pupils learn to read the fastest and easiest if it takes place through several sensory pathways. Also extremely important in this process are activities that familiarise pupils with reading, which kindergartens and schools are increasingly employing. Regardless, a certain percentage of pupils is experiencing reading difficulties, which they learn to overcome in the course of the educational process by developing a variety of strategies with the help of a range of professional staff.

1 UVOD

Branje je zapletena miselna aktivnost in spretnost, ki se je otrok uči od rojstva do 8. ali 9. leta starosti. M. Grosman (2006) trdi, da se je branja mogoče naučiti le z branjem. Vztrajnost in redno branje sta pomembna dejavnika, ki omogočata avtomatizacijo branja. Poleg tega pa na branje vplivajo tudi sposobnosti posameznika, ki so odvisne tako od fizioloških, nevroloških kot tudi genetskih danostmi, ter spodbude v domačem in šolskem okolju. Je večšina, ki jo človek uporablja vsakodnevno vse svoje življenje.

Vztrajnost in redno branje sta pomembna dejavnika, ki omogočata avtomatizacijo branja.

Veliko otrok ob vstopu v šolo že bere, drugi se branja naučijo v šoli. Z vstopom v šolo se začne proces opismenjevanja, ki temelji na branju, pisanju, razvoju govora in poslušanju. Z branjem učenci širijo besedišče in pridobivajo informacije iz različnih virov.

Učenci se učijo bralne tehnike v 1. VIO osnovne šole, ob tem pa razvijajo tudi bralno razumevanje. Od tega, kako uspešno usvojijo tehniko branja in razvijejo sposobnost razumevanja prebranega, je odvisen tudi njihov učni uspeh v nadaljnjih letih šolanja.

»Sam razvoj pismenosti se začne že pred formalnim šolanjem, v vrtcu. Že od samega rojstva naprej se otroci srečujejo z različnimi bralnimi in pisnimi vzorci, ki jim omogočajo, da spoznavajo svet, ter jih vključujejo v socializacijo. Stopnjo razvoja otrokove pismenosti

pred vstopom v šolo imenujemo pripravljenost na branje in pisanje. Ta stopnja pripravljenosti predstavlja stopnjo razvitosti nekaterih splošnih in specifičnih sposobnosti, ki so potrebne za uspešen začetek usvajanja spretnosti branja in pisanja.« (Pečjak, 2000, str. 9)

Pečjak (1993) navaja, da so za bralno uspešnost pomembni naslednji dejavniki:

- percepcijski dejavniki – vidno in slušno razločevanje, gibanje oči,
- kognitivni dejavniki,
- motivacija in interesi,
- socialno-ekonomski status družine.

2 DEJAVNOSTI ZA SPODBUJANJE BRANJA

Otrok se z branjem sreča že v družini, ob pregledovanju in branju slikanic, večernem branju. Starši svoj odnos do knjig in branja nezavedno ali tudi načrtno prenašajo na svojega otroka. Strokovne delavke v vrtcu lahko z vrsto različnih dejavnosti pri otrocih razvijajo za branje potrebne veščine. Ob branju in pripovedovanju pravljic ter ob učenju pesmic otroci širijo svoje besedišče in se učijo pravilne slovnične strukture jezika. Z dejavnostmi, ki so usmerjene v razvijanje slušnega in vidnega zaznavanja, razvijajo to področje. Ob tem razvijajo tudi sposobnost koncentracije in pozornega poslušanja, področji, ki sta za uspešno šolsko delo izjemno pomembni.

Dejavnosti v vrtcu, ki spodbujajo branje in potekajo v sodelovanju s starši ali v okviru dejavnosti v vrtcu:

- predšolska bralna značka (otroku knjigo preberejo starši, otrok jo s pomočjo strokovnih delavk predstavi vrstnikom v skupini),
- bralni nahrbtnik (v nahrbtniku so različne knjige, primerne za otroke in starše, ter zvezek, v katerega otrok in starši lahko narišejo/napišejo mnenje o prebranem),
- bralni kotički, kjer strokovne delavke otrokom ponudijo knjige na različne teme, primerne starosti otrok,
- obiski šolskih in splošnih knjižnic,
- dramatizacije pravljic ali zgodbic,
- različne vaje za razvijanje fonološkega zavedanja, ki se izvedejo prek igre,
- branje piktogramov.

Slika 1: Predšolski otroci obiskujejo šolsko in splošno knjižnico

Fonomimična metoda zajema več učenčevih čutil hkrati, in sicer sluh, vid, tip in gib. Vsak glas, ki ga izgovorijo, še slišijo in pokažejo z gibom.

Pri utrjevanju tehnike branja je izjemno pomembno sodelovanje staršev, predvsem pri skrbi za redno vsakodnevno branje, ki naj bi trajalo 10 minut.

Otroci pridejo v prvi razred z različnim predznanjem in motivacijo za šolsko delo in učenje. Naloga učitelja je zelo zahtevna, saj mora poiskati različne pristope, da lahko otroke vključi in motivira za učenje. Učitelji pri učenju branja uporabljajo multisenzorne pristope, saj s tem učencem omogočijo učenje prek različnih čutil in posledično tudi hitrejšo pomnjenje samih glasov in črk. Kot učinkovita strategija se je izkazalo opismenjevanje s fonomimično metodo.

Fonomimična metoda zajema več učenčevih čutil hkrati, in sicer sluh, vid, tip in gib. Vsak glas, ki ga izgovorijo, še slišijo in pokažejo z gibom. Zaradi vključenih več senzornih poti je tudi učinek večji (Premrl, 2016). Pri tem je treba paziti na izgovarjavo posameznih glasov, ti se morajo izgovarjati brez polglasnikov, sicer imajo lahko učenci težave pri zapisovanju, saj ne zmorejo povezati črke in glasu.

Priročnik Opismenjevanje in razvoj vseh čutil (2010) temelji na fonomimični metodi opismenjevanja. Avtorice so izhajale iz lastnih izkušenj in pripravile konkretne predloge za spoznavanje vseh glasov abecede. Vključile so vaje za razvijanje in krepitev senzomotoričnega, emocionalnega, socialnega in jezikovnega razvoja učencev po načelih pedagogike M. Montessori.

S. Pečjak (2010) loči tri postopke opismenjevanja:

1. Monografski postopek: Učitelj obravnava črke oziroma glasove posamezno drugo za drugo. Vrstni red je določen – od lažje

Slika 2: Bralni prijatelj

k težjim, od bolj pogosto do manj pogosto rabljenim.

2. Postopek skupine črk: Učenci hkrati spoznajo in se učijo več črk/glasov hkrati.
3. Kompleksni postopek: Učenci spoznajo vse črke/glasove hkrati, učijo pa se jih po lastni izbiri v svojem vrstnem redu.

Učitelji se v praksi najpogosteje odločajo za monografski postopek opismenjevanja, ker je večina učbenikov in delovnih zvezkov prilagojenih delu po tem postopku.

Starši pogosto menijo, da morajo otroka naučiti brati, pri tem pa ne poznajo pravih tehnik in s tem naredijo otroku več škode kot koristi. Učenec, ki ima z branjem težave in že usvojeno neustrezno tehniko, bo potreboval več časa in bo moral vložiti veliko truda, da se bo naučil tekočega branja. Dokler učenec tehnike branja ne avtomatizira, ima pogosto težave z razumevanjem prebranega. Pri utrjevanju tehnike branja je izjemno pomembno sodelovanje staršev, predvsem pri skrbi za redno vsakodnevno branje, ki naj bi trajalo 10 minut.

Dejavnosti v šoli, ki spodbujajo branje:

- bralna značka (na razredni stopnji za vse učence v urniku, na predmetni stopnji se zanj odločajo učenci po lastnih interesih),
- bralni listi, ki jih pripravijo učiteljice in so namenjeni utrjevanju že usvojenih glasov/črk,
- evidence branja (zbiranje podpisov, žigov, ki učence spodbujajo k vsakodnevni branji),
- dopolnilni pouk branja, kjer učenci razvijajo poleg tehnike branja še področje vidnega in slušnega zaznavanja,
- bralni prijatelji (učenci predmetne stopnje kot prostovoljci pomagajo pri branju učencem nižjih razredov).

Posredno branje lahko spodbujamo tudi z drugimi dejavnostmi na šoli, kot so:

- menjave knjig za gumb,
- noč v knjižnici,
- zaključki bralnih značk, kjer sodelujejo znani slovenski pisatelji in pesniki,
- branje na prostem,
- čajanke v knjižnici,
- interesne dejavnosti (npr. Naša mala knjižnica) itd.

Slika 3: Menjava knjig za gumb

Slika 4: Noč v knjižnici

Slika 5: Zaključek bralnih značk, kjer sodelujejo znani slovenski pisatelji in pesniki

Slika 6: Branje na prostem

3 TEŽAVE PRI BRANJU IN OBLIKE POMOČI

Najpogostejše težave, ki jih je opaziti v šoli na področju branja, se nanašajo na:

- težave s priklicem posameznih črk oziroma s povezavo glasu s pravo črko,
- črkovanje besed namesto vezave glasov,
- menjavanje vrstnega reda črk,
- menjavanje določenih črk/glasov.

Da bi učenci utrdili povezavo med glasom in črko, potrebujejo dovolj utrjevanja. Lahko izdelujejo črke iz plastelina, jih zapisujejo v mivko, zdrob, pišejo po hrbtu drug drugemu in ob tem ugibajo, prepoznavajo z zavezanimi

očmi črke iz plastelina ali magnetne črke ipd. ter zraven glas tudi izgovarjajo.

Vezava glasov se začneja z dvema glasovoma, soglasnikom in samoglasnikom. Na eno stran lista se zapiše soglasnik, na drugo stran lista samoglasniki. Učenec s prstom ali svinčnikom sledi puščici in pri tem vleče soglasnik toliko časa dokler ne pride do samoglasnika (slika 7).

Na naslednji stopnji se branje nadaljuje s tremi glasovi, na levi in desni strani so soglasniki, v sredini se menjajo samoglasniki (slika 8). Pomen besed v začetku ni pomemben, kasneje pa se z učenci preveri, katere besede imajo pomen in katere ne.

		A
		E
M		I
		O
		U

Slika 7: Vezava glasov s samoglasnikom in soglasnikom

Ko učenci že usvojijo več črk, učiteljice pripravijo bralne liste, kjer se nadaljuje utrjevanje branja. Bralni listi vsebujejo branje zlogov, besed in povedi. Ko je branje besed dovolj utrjeno, lahko berejo krajša besedila in tudi že odgovarjajo na vprašanja. Zahtevnost učitelj diferencira glede na sposobnosti bralca (slika 9).

Če strokovni delavci in starši opazijo, da gre za specifične bralne težave, otroka usmerijo v postopek za pridobitev odločbe otroka s posebnimi potrebami, ki mu omogoča potrebne prilagoditve za uspešno delo v šoli.

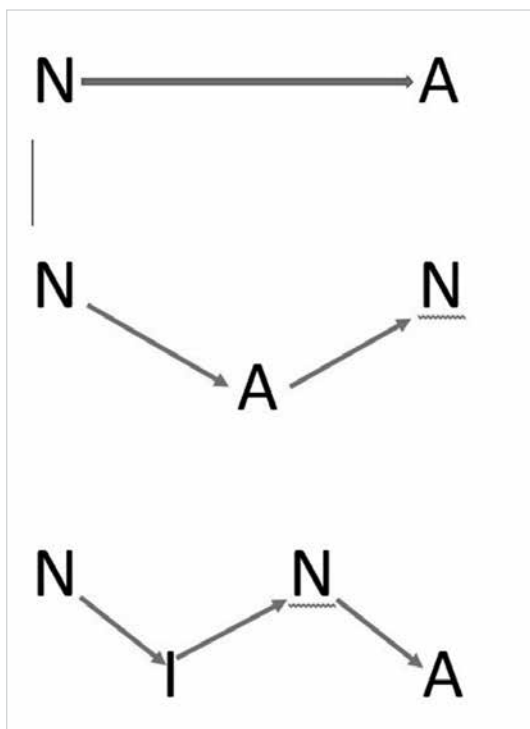
Disleksija je oblika specifičnih težav na področju branja, ki še posebej močno vpliva na branje, posredno pa tudi na črkovanje, pisanje in razumevanje besed in besedišča. Ti učenci so praviloma usmerjeni v izobraževalni program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo, saj potrebujejo vrsto prilagoditev tako v procesu usvajanja znanja kot tudi pri samem izkazovanju znanja.

Branje je ena izmed temeljnih veščin, ki se ji učenci v procesu izobraževanja ne morejo izogniti, zato je pomembno, da jim pomagamo pri premagovanju težav. Starši in strokovni delavci imajo prost dostop na spletu do priporočljivih gradiv, ki so prilagojena otrokovi starosti in bralnim sposobnostim, prav tako pa lahko informacije dobijo v šolskih in splošnih knjižnicah. Učenci veliko raje berejo, če imajo občutek, da so pri tem uspešni. Lahko berejo slikopise, besedila, napisana v določenem tipu pisave, z ustrezno poravnavo, ustrezno velikostjo črk, besedila z omejenim besediščem ipd. V letošnjem letu je začela delovati tudi aplikacija Kobi, ki je namenjena otrokom z disleksijo in jim omogoča vrsto prilagoditev, ki jih otrok sam nastavi glede na svoje potrebe. Aplikacijo lahko uporabljajo na tablici in je dostopna tako staršem kot tudi strokovnim delavcem.

4 SKLEP

Branje je proces, ki naj bi ga učenci usvojili do konca prvega VIO. Pri učenju branja ne gre le za usvajanje tehnike branja, temveč tudi za razvijanje razumevanja prebranega. Kljub hitremu napredku na področju tehnologije in

Branje je ena izmed temeljnih veščin, ki se ji učenci v procesu izobraževanja ne morejo izogniti, zato je pomembno, da jim pomagamo pri premagovanju težav.

Slika 8: Branje s tremi glasovi

DN - TRIKRAT PREBERI BESEDE.

ČRNE BESEDE NARIŠI V BREZČRTNI ZVEZEK.

ZELENE BESEDE PREPIŠI V ČRTASTI ZVEZEK.

ČOPIČ	KAPA	LUPA	OPICA	LIPA
LEPILO	OKLEP	PIPA	REP	REPA
STOLP	PODKEV	POLJE	PEČINA	PET
PALICA	PALMA	PODPLAT	PIRAMIDA	

Slika 9: Bralni list za utrjevanje branja

Naloga staršev, vrtcev in šol je otroke spodbujati k branju, jim omogočati ustrezno okolje in podporo v procesu opismenjevanja kot tudi v nadaljnjih letih izobraževanja ter spodbujati veselje do branja in knjig.

znanosti branje ostaja vsakodnevna dejavnost, ki se nikoli ne konča. Naloga staršev, vrtcev in šol je otroke spodbujati k branju, jim omogočati ustrezno okolje in podporo v procesu opismenjevanja kot tudi v nadaljnjih letih izobraževanja ter spodbujati veselje do branja in knjig. Učenci bi morali v prvem VIO usvojiti tehniko branja, da bi se potem lažje spopadli z učno snovjo in bi večino miselne energije lahko porabili za razumevanje prebranega in ne za priklic posameznih glasov in črk. Če starši in strokovni delavci v šolah ugotovijo, da ima

učenec specifične učne težave, je smiselno, da ga usmerijo čim prej. S tem mu omogočijo, da razvije ustrezne strategije, s katerimi premosti primanjkljaje, ter ustrezne prilagoditve pri pouku in ocenjevanju znanja.

Učenci in odrasli z dobro razvitimi bralnimi sposobnostmi imajo prost dostop do podatkov in informacij, ki jim omogočajo uspešno delo in vplivajo tudi na kakovost življenja posameznika. Zato so vse dejavnosti za spodbujanje branja, ki jih izvajajo tako šole kot tudi vrtci in širša skupnost, zelo pomembne. ●

Viri

Grosman, M. (2006). *Razsežnost branja*. Ljubljana: Karantanija.

Pečjak, S. (2000). *Z igro razvijamo komunikacijske sposobnosti učencev*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Pečjak, S. (1993). *Tehnike in metode za izboljšanje bralne učinkovitosti*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport.

Pečjak, S. (2010). *Psihološki vidiki bralne pismenosti: od teorije k praksi*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Premrl, P. (2016). V risanki skrita fonomimična metoda opismenjevanja. V: Orel, Mojca (ur.). *Sodobni pristopi poučevanja prihajajočih generacij. Mednarodna konferenca EDUvision* (str. 1151–1158). Polhov Gradec: Eduvision.

Arhiv OŠ Orehek Kranj (slike)

Bralni listi [interno gradivo], avtorica Polona Eržen

POLONA BOGATAJ, univ. dipl. soc. delavka, je zaposlena kot socialna delavka na Osnovni šoli Orehek Kranj.

Naslov: OŠ Orehek Kranj, Zasavska cesta 53a, 4000 Kranj

Naslov e-pošte: polona.bogataj@osorehek.si

Medgeneracijsko branje otroka z avtističnimi motnjami, primer dobre prakse v knjižnici Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana in seznam priporočenih knjig za otroke z avtističnimi motnjami

Intergenerational Reading of a Child with Autism Spectrum Disorder, a Good Practice Example at the Library of the Ljubljana School for the Deaf and a List of Recommended Books for Children with Autism Spectrum Disorders

Nina Janžekovič

Ključne besede

avtizem, otroci, avtistične motnje, branje, pripovedovanje, knjižnica

Izvleček

Društvo Bralna značka je v prejšnjih šolskih letih šolske knjižnice spodbujalo k sodelovanju v projektu Medgeneracijsko branje. Kot knjižničarka v Zavodu za gluhe in naglušne sem se čutila nagovorjeno, da tudi v naši mali knjižnici izpeljemo kaj podobnega. V okviru ur knjižničnega informacijskega znanja sem učenca 7. razreda osnovne šole s prilagojenim programom z znižanim izobrazbenim standardom, poimenujmo ga Anže, povabila, da sodeluje z menoj kot knjižničarko in na srečanjih z otroki prvega in drugega VIO pripoveduje kakšno od ljudskih in Grimmovih zgodb, ki jih pozna. Srečanja so se izkazala kot prijetna za obe strani. Potrdila so ga v veščini javnega nastopanja, veščini pripovedovanja pravljice, razvijal je vlogo starejšega učenca, ki lahko vodi mlajše učence. Svojo zgodbo je moral logično razviti, jo voditi od začetka do konca, čeprav je bil pogosto v skušnjavi, da bi zgodbo domišljjsko razvil po svoje, bodisi da bi dodal številne nove junake, razvil alternativne konce ... V naslednjem šolskem letu smo se z Anžetom, ki je zdaj že v 8. razredu, srečali še trikrat, vedno z istim 2. razredom novega prilagojenega programa za otroke z avtistično motnjo. Anže je pripovedoval zgodbe o Ostržku, Martinu Krpanu in Cesarjeva nova oblačila – viden je bil napredek, da je bila zgodba brez večjih domišljjskih preskokov v različne smeri. Hkrati pa je viden napredek v njegovi sicer precej enosmerni komunikaciji; učence je spraševal po njihovem mnenju, počakal na njihove odgovore in tako pokazal razvoj v komunikaciji otroka z avtizmom.

Članek opisuje primer medgeneracijskega branja in pripovedovanja drug drugemu med urami knjižničnega informacijskega znanja v knjižnici osnovne šole s prilagojenim programom Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana. Predstavljamo pripovedovanje zgodb otroka z avtističnimi motnjami mlajšim otrokom in njegov razvoj komunikacijskih veščin pri tej dejavnosti. Poleg tega bo osrednji del članka, ki vsebuje pregled priporočenih knjig za otroke z avtističnimi motnjami, morda uporaben tudi za druge šolske knjižničarje in učitelje.

Abstract

In previous school years, the Slovenian Reading Badge Society encouraged school libraries to participate in the Intergenerational Reading project. As a librarian at the School for the Deaf I felt obligated to carry out a similar activity in our small library. During Library and Information Knowledge lessons I invited a pupil from the 7th grade of a primary school with an adapted programme with a lowered educational standard, let's call him Anže, to work with me, the librarian, and tell some of the folk tales and the Grimm brothers' tales he is familiar with to children from the first and second educational triad. These sessions turned out to be pleasant for all those involved. He practised his public speaking skills, his storytelling skills, and developed his role of an older pupil who is able to guide younger pupils. He had to logically develop his story and unfold it from the beginning to the end, even though he was often tempted to make up a new storyline, either by adding many new protagonists, developing new alternative endings, etc. In the following school year, we had three more sessions with Anže, who is now in the 8th grade; the sessions were always held with the same 2nd grade of the new adapted programme for children with autism spectrum disorder. Anže told the story of *Pinocchio*, *Martin Krpan* and *The Emperor's New Clothes* – he showed visible progress, since the story did not contain any major leaps of imagination in different directions. Progress was also visible in his rather one-way communication; he asked the pupils their opinion and waited for their replies, thus demonstrating the development of the communication skills of a child with autism.

The article describes an example of intergenerational reading and storytelling from one person to another during Library and Information Knowledge lessons at the library of the Ljubljana School for the Deaf with an adapted programme. It presents how a child with autism spectrum disorder told stories to younger children and how his communication skills developed through this activity. Moreover, other school librarians and teachers might find useful the review of books recommended for children with autism spectrum disorder in the body of the article.

UDK 616.896:376

Keywords

autism, children, autism spectrum disorders, reading, storytelling, library

1 PRIMER DOBRE PRAKSE: MEDGENERACIJSKO BRANJE OTROKA Z AVTISTIČNIMI MOTNJAMI V ŠOLSKI KNJIŽNICI ZAVODA ZA GLUHE IN NAGLUŠNE LJUBLJANA

Spoznajmo Anžeta

Anže je učenec z lažjo motnjo v duševnem razvoju, ki letos obiskuje 8. razred prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom. Ima govorne, jezikovne in avtistične motnje. Toda tega zanimivega

trinajstletnika nič ne bi moglo opisati bolj suhoparno kot ta diagnoza.

Čeprav se mu pri branju zatika, čeprav piše z veliko jezikovnimi napakami, po navadi male tiskane črke, ki jih med seboj tudi zamenjuje, te kot pripovedovalec zgodb v starem slogu vsaj za kratek čas očara in preseneti. Ljubeči in intelektualno izobraženi starši so tega težko pričakovanega otroka od malega zasipavali z ljubeznijo, razširjena družina, ki se je veliko ukvarjala z njim, mu je za popotnico dala veliko pozornosti in splošne razgledanosti. V razredu se fant ne znajde najbolje, o sebi pravi, da je volk samotar. To me niti ne začudi,

Pričakovati je, da bo imel otrok z Aspergerjevim sindromom vse življenje težave pri socialni komunikaciji in interakciji ter težave s stereotipnimi in ponavljajočim se gibanjem, govorom, togostjo na področju mišljenja in vedenja.

Otroci z avtističnimi motnjami so lahko inteligentni, vendar težko prenašajo in posplošujejo naučeno znanje v realnih življenjskih situacijah. Kažejo primanjkljaje v izvršilnih funkcijah delovanja možganov.

umetnost, zgodovina, pravljичni svetovi so za tega fanta najpomembnejši in povprečnemu najstniku, ki ga zanimajo računalniške igrice, nove tehnične igračke in morda še punca iz sosednjega nadstropja, se zdi ta fant čuden. V družini so mu morali veliko brati ali obnavljati filmske zgodbe, legende, zgodbe o življenju v starih časih. Anže tako rekoč iz rokava stresa zgodbe tipa: Stari ljudje pravijo ... ali Legenda pravi, da ... Smola je, ker se bolj malo ozira na poslušalca in njegovo morebitno nezanimanje, ne zna namreč z obraza človeka prebrati, da je poslušalec že utrujen, zdolgočasen ali preprosto nerazpoložen. To je del motnje, Anže ima avtistične motnje, natančneje Aspergerjev sindrom, in pričakovati je, da bo imel vse življenje težave pri socialni komunikaciji in interakciji ter težave s stereotipnimi in ponavljajočim se gibanjem, govorom, togostjo na področju mišljenja in vedenja.

Spoznajmo otroke z avtističnimi motnjami – opredelitev avtističnih motenj

Poimenovanje motnje avtističnega spektra oziroma avtistične motnje opisuje posameznike, ki imajo težave na naslednjih področjih:

- razumevanje in uporaba verbalne in neverbalne komunikacije (lahko npr. ne prepoznajo pomena telesnih gest, izraza na obrazu, tona glasu);
- interpretacija socialnega vedenja, kar jim onemogoča interakcijo z vrstniki (npr. zdijo se brezbrizni do ljudi ali npr. ne razumejo pomena menjave v vrsti za gugalnico);
- fleksibilno vedenje in mišljenje (ne znajo prilagoditi svojega vedenja neki socialni situaciji, npr. imajo omejeno število domišljjskih iger, ki jih togo ponavljajo) (Kesič Dimic, 2010, str. 64).

Primanjkljaji se pokažejo v zgodnjem otroštvu in pomembno vplivajo na delovanje na socialnem, izobraževalnem in drugih pomembnih področjih otrokovega trenutnega delovanja. Avtistično motnjo opredelimo, kadar so primanjkljaji v socialni komunikaciji večji, kot bi pričakovali glede na siceršnjo otrokovo razvojno raven.

Otroci z avtističnimi motnjami so lahko inteligentni, vendar težko prenašajo in posplošujejo naučeno znanje v realnih življenjskih situacijah. Kažejo primanjkljaje v izvršilnih funkcijah delovanja možganov. Otroci imajo težave, ko je treba delo načrtovati, se organizirati, predvideti, koliko časa je na razpolago. Težave imajo pri osredotočanju in združevanju informacij, pri ločevanju na bistvene in nebistvene informacije (Vovk, 2014).

Močne plati otrok z avtistično motnjo pa so lahko: sposobnost osredotočanja na podrobnosti ali na eno aktivnost za dolgo časa, talent za učenje dejstev in veščin, ki jih zanimajo, če so predstavljeni tako, da upoštevajo njihov učni stil npr. po vizualni poti, unikatni pogled na svet, kar je lahko za nekatere družine vir užitka in humorja (Information, 2004, str. 16).

Do pred kratkim je veljalo, da med podskupine otrok z avtističnimi motnjami štejemo Aspergerjev sindrom, avtizem in pervazivno razvojno motnjo. Danes pa strokovnjaki znotraj skupine otrok z avtističnimi motnjami ločijo skupine glede na različne stopnje podpore, ki jo potrebujejo, in težavnosti izraženosti simptomov. Tako ločimo otroke z avtističnimi motnjami, ki imajo lažji, zmerni ali težji primanjkljaj v socialni komunikaciji in socialni interakciji ter na področju vedenja, interesov in aktivnosti (Delo z otroki, 2014, pogl.14.1).

V kontinuiteti omenjenih motenj je treba poznati obseg težavnosti simptomov, ki jih posamezniki doživljajo. Na eni strani so učenci, ki zahtevajo posebno obravnavo, ki se nadaljuje tudi v obdobje odraslosti. Na drugi strani so učenci, ki se lahko vključijo v redno osnovno šolo. Zato je pomembno pravi K. Kesič Dimic zgodnje prepoznavanje, odkrivanje in obravnavanje otrok z motnjo avtističnega spektra (Kesič Dimic, 2010, str. 65).

Pri otroku, ki kaže avtistične znake, so najpogosteje prizadeta področja komunikacije, vedenja in socializacije. Zaradi napačne predelave informacij, ki potekajo skozi čutila, se ti otroci v interakciji z okoljem neustrezno odzovejo. Postanejo razdraženi ali se umaknejo pred njim motečimi zvoki, vonjavami, dotiki in lahko zamudijo precej dejavnikov, ki spodbujajo razvoj (Kesič Dimic, 2010, str. 65).

Aspergerjev sindrom opisuje osebe z avtizmom, ki so povprečno ali nadpovprečno inteligentne. Uporabljajo govorni jezik, vendar je sporazumevanje lahko vseeno oteženo.

Aspergerjev sindrom opisuje osebe z avtizmom, ki so povprečno ali nadpovprečno inteligentne. Uporabljajo govorni jezik, vendar je sporazumevanje lahko vseeno oteženo. Na socialnem področju so podobne težave. Imajo dobro besedišče in uporabljajo slovnične zakonitosti jezika. Imajo pa težave z neverbalno komunikacijo in stvari jemljejo preveč dobesedno. Pojavljajo se lahko obsesivne rutine ali rituali, težave na gibalnem področju, problemi pri socialnem področju pri navezovanju stika z drugimi in preobčutljivost na senzorne dražljaje (svetloba, okus, zvok, tekstura).

Značilnosti Aspergerjega sindroma, ki sem jih opazila pri Anžetu, so: lahko vstopa v zasebni prostor drugih oseb in ne prepozna sporočil govornice telesa; nekritično dolgo strmi v osebo, neobičajno dolgo lahko govori o temi, ki mu pade na um in je povezana samo z njim in njegovimi interesi, uporablja formalen jezik (kot mali profesor), govori prehitro in enolično, ima težave pri predmetih in zunajšolskih dogodkih, ki zahtevajo presojo socialnega dogodka.

Kdaj otroci z avtističnimi motnjami v ZGNL, kdaj ne v »redno« osnovno šolo?

Marsikdo me vpraša, kako to da otroci z avtističnimi motnjami obiskujejo Zavod za gluhe in naglušne (v nadaljevanju ZGNL). V zavodu upada število otrok, ki so gluhi ali naglušni, narašča pa število otrok, ki imajo govorne jezikovne motnje, in otrok z avtističnimi motnjami. Podoben trend je tudi v tujini. Pod imenom druge opredeljene motnje so otroci z avtističnimi motnjami že prej obiskovali ZGNL. Zadnjih deset let pa je število teh otrok tako v rednih šolah kot specialnih šolah, tudi v ZGNL, v porastu.

Otroci z avtistično motnjo uporabljajo različne načine komunikacije. V zgodnjem razvoju lahko delujejo, kot bi bili gluhi, saj se na zvok skoraj ne odzovejo. Včasih se zdi, da govorijo v tujem nerazumljivem jeziku, lahko se oglašajo samo s posameznimi besedami ali glasovi. Lahko ponavljajo, kar slišijo, ali se težko vključijo v pogovor (Kesič Dimić, 2010, str. 64). Starši otrok z avtističnimi motnjami se tako na zavod obračajo po zgodnjo podporo. Nekateri

otroci z avtističnimi motnjami lahko pridobijo od učenja uporabe komunikacijskih sistemov, ki se razlikujejo ali so dodatek govornemu jeziku, npr. od uporabe znakovnega jezika (Information, 2004).

Od leta 2013 so otroci z avtističnimi motnjami tudi v zakonodaji prepoznani kot samostojna skupina otrok s posebnimi potrebami. Od leta 2014 je sprejet nov program z enakovrednim izobrazbenim standardom za otroke z avtističnimi motnjami v osnovni šoli, prav tako navodila za delo z otroki z avtističnimi motnjami v prilagojenem programu z nižjim izobrazbenim standardom. Kot pravi S. Rogič Ožek, je bil takrat sprejet koncept, ki opredeljuje skupino z avtističnimi motnjami kot samostojno skupino otrok s posebnimi potrebami, s posebnimi specialnopedagoškimi načeli, ustreznimi prilagoditvami in organizacijo vzgojno-izobraznevalnega procesa (Rogič Ožek, 2016, str. 7). Koncept je bil takoj implementiran v delo našega zavoda, pravzaprav so navodila in programe za otroke z avtistično motnjo soustvarjale prav naše strokovnjakinje (Berložnik, 2014). V osnovni šoli zavoda že peto leto izvajamo prilagojen program z enakovrednim izobrazbenim standardom za otroke z avtističnimi motnjami.

Otroci v ZGNL obiskujejo različne prilagojene programe. V ZGNL so umerjeni na podlagi odločbe o usmeritvi, ki jo izda Zavod RS za šolstvo in določa usmeritve v vzgojno-izobrazbeni program. Odločba je podlaga za individualiziran program vzgoje in izobraževanja, ki ga pripravijo strokovni delavci: razrednik, po potrebi delovni terapevt, logoped, specialni pedagog, šolska svetovalna služba, domski vzgojitelj, pri pripravi pa sodelujejo tudi starši. Otroci v ZGNL obiskujejo pouk, kot tudi ure pri terapevtih.

Kot šolska knjižničarka sodelujem z razrednikom, ki mi pomaga z informacijami o otroku, saj le-tega srečujem v šoli in v knjižnici. Razrednik, ki zelo dobro pozna otroka, mi poda informacije o močnih in šibkih področjih otroka ter učinkovitih strategijah dela z otrokom. Tako knjižničarka lahko usmerjam svoje ravnanje z otrokom, prilagodim svoj nivo komunikacije, zahteve in pričakovanja otroku

V zavodu upada število otrok, ki so gluhi ali naglušni, narašča pa število otrok, ki imajo govorne jezikovne motnje, in otrok z avtističnimi motnjami.

Odločba o usmeritvi je podlaga za individualiziran program vzgoje in izobraževanja.

ter znanje uporabim pri izvajanju knjižničnega informacijskega znanja in vključevanju v pedagoški proces.

Če imajo otroci z avtističnimi motnjami povprečne intelektualne sposobnosti in dobro socialno podporo ter nimajo pridruženih drugih težav ali kombiniranih motenj, imajo dovolj osebnostnih zaščitnih dejavnikov, da lahko obiskujejo redno osnovno šolo. Če se vzgojno-izobraževalni program v redni osnovni šoli izkaže kot prezahteven za otroke, če ti potrebujejo prilagojen program z nižjim izobrazbenim standardom, imajo pridružene druge motnje, npr. hiperaktivnost, senzorične motnje ipd., če potrebujejo drugačne metode in oblike dela, prilagoditve pri številu otrok v razredu, prilagoditve pri organizaciji prostora in časa – so otroci usmerjeni v prilagojene ali posebne programe vzgoje in izobraževanja. Posebne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom za otroke z avtističnimi motnjami ni, otroci so usmerjeni v ZGNL ali Center za sluh in govor Maribor ali Center za komunikacijo, sluh in govor Portorož.

Prednost umeritve v šolo, kot je ZGNL, je v tem, da je razredu v osnovni šoli v povprečju število otrok veliko manjše kot v redni šoli, od 8 do 11, v oddelku za otroke z avtističnimi motnjami v osnovni šoli 5 ali manj. Stremimo k vzpostavitvi stalnega okolja, brez izrazitih barv, hrupa, k temu, da so šolske dejavnosti dobro organizirane, vnaprej predvidljive in strukturirane. Pri delu z otroki z avtističnimi motnjami uporabljamo veliko vizualnih opor. Otroci se sistematično učijo socialnih veščin in čustvenega opismenjevanja, njihovo vedenje spremljamo s pomočjo šolskega dnevnika, kjer dnevno ali tedensko nagradujemo primerno vedenje.

Medgeneracijsko branje: kaj smo brali, kdaj in kje

Na pripovedovalca Anžeta sem se, kot knjižničarka v ZGNL, spomnila takoj, ko sem prebrala idejo za projekt medgeneracijskega povezovanja bralcev med seboj, kot nas je k temu, usmerjalo Društvo Bralna značka. Mi smo sicer v ZGNL idejo prilagodili tako, da smo v šolskem letu 2015/2016 pri urah

knjižničnega informacijskega znanja medgeneracijsko povezovali učenca 7. razreda in mlajše otroke, prvega in drugega VIO, ki obiskujejo prilagojen program za otroke z govorno-jezikovno motnjo. Posamično so hodili v knjižnico in prisluhnili Anžetovim zgodbam, kot si jih je predhodno po posvetu z menoj izbral in se na pripovedovanje pripravil. Anže je izbral znane zgodbe: Cesarjeva nova oblačila, Ostržek, Pepelka, Trnuljčica, Martin Krpan itd.

V Anžetovem individualiziranem programu vzgoje in izobraževanja je med drugim zapisano, da Anže bere že daljše povedi, zgodbe, knjige, povedano tudi razume in zapiše. Pri branju je napredoval, govornje in samostojno napisane in tvorjene povedi pa so tudi vsebinsko bogatejše. Pri predmetu slovenščina se naj podaljšuje pozornost pri branju in pisanju, izboljša tehnika branja, usvojena tehnika branja pa naj se uporablja v konkretnih primerih. Na področju socializacije in igre pa ugotavljamo, da je napredoval in ustrezneje navezuje stike s sovrstniki. Ker pa ima otrok še vedno težave pri razumevanju socialnih situacij, se uči pravilno navezovati stike z vrstniki in drugimi otroki, sodelovati z drugimi, upoštevati pravila v razredu. Vse to za doseganje globalnega cilja: doseganje temeljnih standardov za 8. razred v

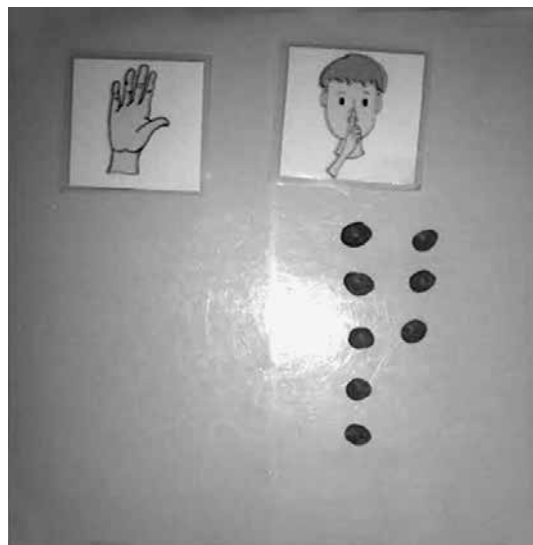
Slika 1: Primer vizualnega urnika v razredu

prilagojenem programu z nižjim izobrazbenim standardom.

Anže se je v medgeneracijskem branju in pripovedovanju vadil v samozavestnem nastopanju pred skupino otrok in razvijal pripovedovalsko veščino z upoštevanjem poslušalcev. Največji izziv zanj je moralo biti logično razvijanje zgodbe od začetka do vrha in konca, povzemanje v bistvenih točkah, pri čemer sta ga pozornost poslušalstva in lastna bujna domišljija kdaj tudi zanesli onkraj meja zgodbe. Tu je bilo potrebnih nekaj dobronamernih podvprašanj knjižničarke in usmeritev nazaj k mestu, kjer se zgodba dejansko nadaljuje. Prav tako je bilo treba sproti krčiti opise stranskih oseb in njihovih dodatnih pustolovščin, ki so sproti nastajale v Anžetovi domišljiji. Poslušalci so bili radovedni in so ga včasih vprašali po podrobnostih, včasih tudi neprizanesljivi in so ga z jasnimi vprašanji (Kaj se je zgodilo z babico? Kje je zdaj volk? ipd.) usmerjali nazaj k zgodbi ter mu dajali povratne informacije.

V šolskem letu 2016/2017 smo z branjem zgodb oz. bolje rečeno pripovedovanjem nadaljevali. Anže, zdaj v 8. razredu, se je srečal z učenci 2. razreda prilagojenega programa za otroke z avtističnimi motnjami. Učenci so bili na pripovedovanje dobro pripravljene, saj je visoka strukturiranost pri izvajanju učnega procesa v tem razredu nujna. Vedeli so, koliko časa bo pripovedoval, koliko časa bodo morali biti tihi in kdaj bodo kaj lahko komentirali, kdaj se bo pripovedovanje začelo in kdaj končalo. Razredničarka jim je sproti za njihovo sodelovanje na papir pred njimi risala pike, s katerimi je vizualno nagrajevala zbrano poslušanje. Z vizualnim znakom, kartico, sem Anžeta opozorila, da je čas, da spregovorijo tudi drugi. Anže je pokazal, da je starejši in bolj zrel. Pri pripovedovanju zgodb o Ostržku, Martinu Krpanu, Cesarjevih novih oblačilih je bil bolj osredotočen na zgodbe, ki jih je imel tudi pred seboj (literarne predloge). Zgodbo sva pred tem tudi vadila in držal se je svoje predloge, bolj kot prejšnje leto: manj nepomembnih podrobnosti, manj alternativnih koncev, manj izmišljenih dodatnih literarnih junakov. Poudaril je ključne besede, govoril bolj počasi, s poudarki in razumljivo. Prijetno

me je presenetilo, ko je uporabil moj nasvet in je dejansko otroke na koncu vprašal po povratni informaciji, kako jim je bila zgodba všeč, in prisluhnil njihovim odgovorom – skratka, napredek za njegovo sicer enosmerno komunikacijo. Ker so otroci v tem razredu neposredni, se mi je zdelo, da mu bodo, če bo »dolgovezil« povedali, da naj skrajša zgodbo, vendar so zbrano poslušali do konca.

Slika 2: Nagrajevanje zbranega poslušanja s pomočjo risanja pik pred učenca in vizualno navodilo za učenca za poslušanje zgodbe

Kaj je pridobil Anže iz 8. razreda? Samozavest ob druženju z mlajšimi vrstniki, razvijal je sposobnost tekočega branja in logičnega pripovedovanja ob upoštevanju odziva poslušalstva, obnovil je svoje poznavanje znanih literarnih del. Kaj so pridobili otroci iz 2. razreda? Naučili so se pogovarjati o določeni temi, vzdrževati temo pogovora ter vadili, kako pogovor zaključiti. Vadili so primerne načine vključevanja v pogovor. Vadili so uporabo vljudnostnih fraz, ki se uporabljajo v socialnem okolju. Vadili so ustrezno vstopanje v odnose, tudi s starejšim učencem naše šole. Medgeneracijsko sodelujejo. Zbrano so poslušali obnovo krajšega ali daljšega umetnostnega besedila in znali odgovoriti na vprašanja o umetnostnem besedilu. Knjižnico so doživeli kot prijeten prostor.

Kaj je pridobila knjižničarka? Zavedanje, da se v življenju in kdaj tudi v naši šoli prepogosto ukvarjamo z otrokovimi primanjkljaji, raz-

Premalo poudarjamo področja, kjer so otroci močni, področja, kjer se lahko izkažejo in potrdijo kot celostna človeška bitja.

Slika 3: Primer strukturiranja dneva za otroka z avtizmom

vijanjem otrokovih šibkosti, da bi popravili, kar se da, in razvili to, kar ima potencial za razvoj. Premalo poudarjamo področja, kjer so otroci močni, področja, kjer se lahko izkažejo in potrdijo kot celostna človeška bitja. Naše medgeneracijsko branje ali pripovedovanje je bil poskus, da bi izpostavili pred drugimi in razvili močno področje nekega otroka – Anžeta. Morda ga pa kdaj srečamo na kakšnem pravljičnem pripovedovalskem festivalu, javnem nastopu na proslavi lokalnega društva ali vsaj ob taborniškem ognju, ko nas bo nagovoril: »Legenda pravi, da ...«

2 KAJ LAHKO ŠOLSKI KNJIŽNIČAR NAREDI ZA BRANJE OTROKA Z AVTISTIČNIMI MOTNJAMI? PRIPOROČILA ZA BRANJE AMERIŠKEGA ZDRUŽENJA KNJIŽNIČARJEV

Priporočilni seznam je narejen in prirejen po knjigi Ameriškega združenja knjižničarjev Lesley S. J. Farmer, *Library services for youth with autism spectrum disorders*, ki je izšla leta 2013. V knjigi so navedeni primeri z ameriškega knjižnega trga, avtorica članka dodajam uporabne slovenske naslove, ki so morda uporabni tudi za druge šolske knjižničarje, ki bodo v svoji praksi srečali otroke za avtističnimi motnjami.

2.1 VSEBINSKE LASTNOSTI KNJIG

Temeljno načelo priporočil za branje naj bo, da iščemo »predvidljivost« kot vsebinsko potezo knjižnega gradiva.

- Zgodba, ki se zaokroži. Zgodba, ki se na koncu poveže z začetkom.
V slov. Carle: Petelinček je šel po svetu. Epta Carle: Godrnjava pikapolonica. Epta Donaldson: Polž na potepu na kitovem repu. Mladinska knjiga
- Komulativna zgodba
Vsakič, ko se zgodi kaj novega, se ponovijo tudi prejšnji dogodki v istem zaporedju.
*V slov. ljudska: Dedek in repa
O miški, ki si je trebušček raztrgala*
- Zgodba, ki ima znano zaporedje. Zgodba, kjer so dogodki organizirani okrog predvidljive teme, kot so dnevi v tednu, števila, abeceda.
*V slov. zbirka Bistra glava založbe Kres. Naslovi Moj dan. Nasprotja. Števila. Liki Naslovi Muri šteje, Murijev dan, Murijeva nasprotja. Mladinska knjiga
Elmerjev dan. Korotan
Iz zbirke Spoznavajmo skupaj naslov Čas. Slovenska knjiga*
- Knjige o spremembah, to so knjige, ki nam razložijo, kako se stvari spreminjajo in razvijajo.
*Zbirka Change M. Stirlinga.
V slov. Moj dan. Okaši
Tik tak, knjiga z uro. Učila*
- Knjige »včeraj, danes in jutri«, to so knjige, ki pomagajo pri učenju koncepta časa.
Zbirka Time to ... Bruce McMillan, Scholastic
- »Zgodbe z vzorcem«, kjer se dogodki ponavljajo enako, dodana je le majhna variacija dogodka.
*Primer Bill Martin: Brown bear, brown bear. Holt, Rinehart, Winston
V slov. kratke zgodbe iz zbirke Sončnice. DZS. Eric Hill
Eric Hill: Kratke zgodbe o Pikiju. Mladinska knjiga
Trije pujski*
- Knjiga z »vprašanjem in odgovorom«, kjer se enako ali podobno vprašanje v knjigi ponavlja.
*V slov. Moruzumu: Si ti naša mami? Kres
Ljudska irska O rdeči kokoški*
- Zgodba, kjer se besedni red oz. fraza se v knjigi ponavlja.
*Primer Eric Carle: Very busy spider, Philome
V slov. Julia Donaldson: Hiška, majhna kot miška. Mladinska knjiga
Ruska ljudska Štručka
Michael Rosen: Lov na medveda. Mladinska knjiga*
- Knjige z rimami.
Dr. Seuss: Muc kapuc, Zelena jajca in krača. Mladinska knjiga

Stripi so se izkazali za posebno koristne za otroke z avtističnimi motnjami, saj se naslanjajo na njihovo sposobnost »mišljenja v slikah«.

V slov. Liljana Praprotnik Zupančič: Male živali, Moj očka. Mladinska knjiga

Petelinček, petelanček, zbirka sto najlepših ljudskih in priljubljenih otroških pesmi. Mladinska knjiga

Mladinska knjiga

Enci benci na kamenci: slovensko ljudsko izročilo. 1, 2, 3, 4. Mladinska knjiga

Anja Štefan: Sto ugank. Mladinska knjiga

Novica Novakovič: Strašna biba pesmi šiba. Karantanija

- Pesmarice.

Pamella Beall: Wee sing

V slov. Pojte, pojte drobne ptice, preženite vse meglice

Slovenske otroške prstne igre, Didakta

Mira Voglar: Biba buba baja, Mladinska knjiga

- Knjige, ki razvijajo motorične sposobnosti npr. knjige z nalepkami ali ježki.

V slov. npr. Grozni Gašper z nalepkami

Minkina kratkočasnica z nalepkami

Naslovi Živali. Dinozavri. Moda, vsi z nalepkami. Učila

- Knjige »Poišči in najdi«

V slov. zbirke Jelke Godec Schmidt: Škrat

Zguba in kameleon 1, 2, 3. Mladinska knjiga

Susanne Berner Rotraut: Spomladanski živ

žav. Poletni živ žav. Jesenski živ žav. Zimski živ žav. Učila, ponatis tudi Mladinska knjiga

Judy Waite: Mala miška, pazi se. Učila

Martin Handford: Where is Waldo?

Stefan Seidel: Moja pustolovska iskalnica.

Melanie Brockamp: Moja pravljica iskalnica. Moja velika iskalnica. Učila.

Hartmut Bieber: Poglej in poišči! Učila

Finn Rebecca: Živžav v mestu. Kres

- Knjige za načrtovanje motoričnih aktivnosti, ki razložijo, kako kaj narediti po korakih. *Zbirka I can draw, Walter Foster Publishing*

V slov. zbirka Kako narišeš vozilo. Kako narišeš žival. Mladinska knjiga

Annabel Karmel. Kuhati znam. DK

- Poučne knjige z jasnimi, realističnimi fotografijami.

Poučne knjige založbe Dorling Kindersley.

V slov. zbirka Svet okrog nas Pomurske založbe

Lousie Patrick: Morje. Učila

Zbirka Podobe, zbirka Zvedavčki. Oka

Zbirka Pustolovec. Mladinska knjiga

Naslovi Traktorji, Gradbeni stroji, Vlaki.

Oka

- »Coffee table books«, knjige velikih formatov z nazornimi fotografijami, monografske publikacije z velikimi fotografijami, težke za prenašanje in so tudi zato lahko zanimive npr. *Matevž Lenarčič: Okrog edinega sveta. Didakta*

- Stripi so se izkazali za posebno koristne za otroke z avtističnimi motnjami, saj se naslanjajo na njihovo sposobnost »mišljenja v slikah«. Knjižni trg v angleškem jeziku ponuja tako leposlovje kot poučne knjige v stripu in daljše romane v stripu. Prav tako klasično literaturo, žanrsko literaturo od kriminalk do znanstvene fantastike, ki lahko, prevedena v stripovski jezik, preverjeno nagovori tako otroke kot dijake. Slovenski knjižni trg stripa je manjši, velja ga pa izkoristiti.

Za mlajše. *Zbirka Garfield. Graffit. Zbirka Loones Tunes. Alica. Zbirka o Asteriksu. Graffit.*

Zbirka Lucky Luke. Graffit Desk.

Angry birds. Snoopy. Izšli pri Didakti.

Dominique de Saint Mars. Zbirka Takšno je življenje.

Za starejše. *Romani v stripu. Craig Thompson: Odeje. Kim Young: Somrak. Eoin Colfer: Artemis Fowl. Erich Kaestner: Pikica in Tonček. Vse izšle pri Mladinski knjigi.*

Martin Santiago, Josip Jurčič: Kozlovska sodba v Višnji Gori. Turistično društvo Višnja Gora, Javni sklad za kulturne dejavnosti.

Miki Muster: Martin Krpan. Stare grške bajke. Morfemplus.

Damjan Stepančič, Neli Kodrič: Superga. Mladika.

Emmanuel Gubert, Marc Boutavant: Ariol, gromski konj. Zavod VigVagaKnjige.

Fizika v stripu. Okolje v stripu. TZS.

Integrali in stripovski albumi, različni naslovi založbe Studio Risar.

Zbirka Zgodovina zemlje v stripu. Didakta.

Zbirka Zgodovina zemlje v stripu. Didakta.

Zbirka Zgodovina zemlje v stripu. Didakta.

Zbirka Zgodovina zemlje v stripu. Didakta.

**Sposobnost
vživljanja v druge
moramo pri otrocih
z avtistično motnjo
sistematično
razvijati.**

- Časopisi, ki se osredotočajo na posebne interese, v slov. npr. *Science illustrated*, *Nepozabna zgodovina*, *Kako deluje*, *Strip bumerang*, *Monitor*
- Knjige brez besed
V slov. *Marjan Manček: Brundo se igra. Mladinska knjiga*
Maja Kastelic: Deček in hiša. Mladinska knjiga
Suzu Lee: Val; Damjan Stepančič: Zgodba o sidru. Mladinska knjiga
Briggs, Raymond: Sneženi mož- po filmu. Miš
Alison Jay: Čebela in jaz. Epistola
Amalietti: Maruška potepuška. Mladinska knjiga

Boljši bralci radi berejo dela v nadaljevanjih, npr. v slovenščini zbirke *Kai proti zverem*, *Dnevnik nabritega mulca*, *Kapitan Gatnik*, *Grozni Gašper*, zbirko o *Super Niku*, *Lov na pošasti*. Slabši bralci z več težavami imajo bolj radi poučno gradivo in bolj gledajo slike. Sicer smernice priporočajo neleposlovje in realistično leposlovje (»resničnost«) bolj kot poezijo in abstraktno literaturo.

2.2 FIZIČNE LASTNOSTI KNJIG

- Včasih je knjige težko držati z obema rokama, zato so boljše spiralno vezane knjige,
- kartonke, če se da, dajmo prednost knjigam s trdimi platnicami pred mehko vezanimi,
- knjige z realističnimi fotografijami,
- multisenzorične knjige (knjige, ki imajo malo dvignjen, reliefni tisk, z lučkami, zvočne knjige ipd.):
V slov. *Aksinija Kermauner: Žiga špaget gre v širni svet. Miš*
Halo, tukaj Pujs!: kako pokličeš prijatelja: interaktivna zgodbica s telefončkom
Eric Carle: Zelo tih črček. ali Zelo osamljena kresnička. Epta
Pascale Hedelin: Moje zanimivo telo. TZS,
- knjige sestavljanke:
V slov. *Minkina kmetija. Mladinska knjiga;*
Igralna knjiga Veterinarska klinika, Kmetija, Mladinska knjiga

2.3. UPORABNI NASVETI ZA SPODBUJANJE BRANJA, KOT JIH NAVAJAJO SMERNICE ZDRUŽENJA KNJIŽNIČARJEV, PA SO ŠE:

- laminiranje in sponke za papir na vogalih knjige, da se strani lažje obračajo,
- za spodbujanje multisenzoričnih lastnosti knjig dodaj žamet, pesek, blago, mehurčke od kuverte ... in ustvari svoje knjige tipanke,
- uporabljal velike formate knjig, npr. slikani-ce formata A3,
- besedilu dodaj CD z zvočnimi efekti,
- povzetki knjig, priredbe knjig,
- zvočne knjige na CD-jih (posojajo v Knjižnici Minke Škoberne osebam s težavami pri branju),
- vizualni slovarčki, dodani knjigam, s pojasnili težkih besed,
- »reading buddy«, ponudimo glasno branje s pomočjo prijatelja, kajti nekateri otroci zgodbe zelo radi poslušajo, čeprav jih sami ne berejo.

V zavodu zelo radi uporabljamo lahko branje, kot izhaja pri Zavodu Risa. Vsebinsko in oblikovno poenostavljene priredbe knjig *Romeo in Julija*, *Pod svobodnim soncem*, *Naše zgodbe* (med njimi *Tantadruj*) so dostopne tudi na

Slika 4: Primer vizualnega navodila za poslušanje zgodbe

spletni strani projekta, učenci jih radi berejo na računalniku, tako da si prilagodijo obliko in pisavo črk.

3 PRIPOROČILNI SEZNAM FERN SUSSMAN ZA RAZVIJANJE EMPATIJE PRI OTROCIH Z AVTISTIČNO MOTNJO

Fern Sussman (2006) v *Talk ability, people skills for verbal children on the autism spectrum* opozarja na kratek seznam priporočenih knjig, s pomočjo katerih razvijamo sposobnost življenja v druge pri otroku kot večino, ki jo moramo pri otrocih z avtističnimi motnjami sistematično razvijati. Staršem priporoča, da se preprosto pogovarjajo z otrokom o knjigi, medtem ko jo berejo skupaj z otrokom: kaj junaki oz. značaji v knjigi želijo, kako razmišljajo in se počutijo in zakaj se vedejo tako, kot se.

Pri tem jim priporoča, da izberejo kakovostne slikanice in znotraj tega okvira:

- knjige, ki otroka pritegnejo,
- knjige s preprosto zgodbo, jasnim začetkom, sredino in koncem,
- knjige, ki vključujejo nenavadne situacije npr. življenje na kmetiji ali v tuji deželi (da bi otroku začela delovati domišljija ali bi začel razmišljati o različnih perspektivah mišljenja ljudi),
- knjige, kjer se slike in besedilo vedno ne ujemajo (in je to lahko izhodišče za pogovor),
- knjige brez besedila,
- knjige, kjer mora glavni junak reševati problem,
- doma narejene knjige (s spominki iz krajev, kjer je bil, ali fotoknjige iz pomembnih dogodkov, kar je izhodišče za pogovor o preteklosti),
- knjige, ki zasledujejo poseben komunikacijski cilj (knjige z vprašanji in odgovori, knjige z dialogom).

Ko je otrok sposoben govoriti o tem, kaj drugi človek govori, da je začel razvijati sposobnost življenja v drugo osebo (Sussman, 2006: 106). Empatija ali sposobnost »postaviti se v tuje čevlje« je v srcu vsakega uspešnega odnosa. Otroci bodo lažje razvijali pogovore in gra-

dili odnose, če se bodo naučili videti stvari s stališča druge osebe. Vendar pa se empatija oz. sposobnost, da se postavimo v tujo kožo, ne razvije naenkrat. Šest let traja v povprečju pri večini otrok, osem do deset pri otrocih z avtističnimi motnjami.

Pri tem razvoju mora otrok preiti stopnje razvoja učenja empatije. Fern Sussman tudi podaja kratek seznam priporočenih knjig, ki otroku pomagajo, da napreduje iz ene razvojne faze v drugo (Sussman, 2006, str. 107), avtorica članka pa podajam še nekaj uporabnih slovenskih primerov. Za pomoč pri iskanju se zahvaljujem osebju mladinskega oddelka Knjižnice Domžale.

Poiščemo knjige, kjer glavni junaki razmišljajo na drugačen način ali fleksibilno rešujejo probleme, ki so lahko rešljivi na več kot na en način.

Ed Young: Seven blind mice

Uporabni slovenski primeri pa bi lahko bili: Nina Mav Hrovat: O kralju, ki ni maral pospravljati. Mladinska knjiga

Chih Yuah Chen: Guji guji. DSKG

Rose Gerald: Tigrova preproga. Zala

Anna King: Ti si (nisi) majhen. Epistola

Ciara Flood: Sitnobe sitne. Zala

Mano Ramos: Jaz sem najmočnejši. Mladinska knjiga

Na **stopnji 1** učenja empatije se otrok nauči, da včasih ljudje hočejo stvari drugačne, kot jih hoče sam. Včasih lahko na podlagi tega razumevanja predvideva odzive in čustva drugih ljudi. Zato Sussman v pomoč svetuje, da poiščemo knjige, kjer imajo junaki svoje sanje, svoje želje in ki opisujejo, kaj ljudje naredijo, da dobijo to, kar hočejo.

Russal Hoban, Lillian Hoban: Bread and ham for Frances

Uporabni slovenski primeri pa bi lahko bili:

poučna zbirka o čustvih. Brian Moses: naslovi Jeza, Strah, Žalost, Ljubosumje. Grlica

Lauren Child: Paradižnika ne bom niti poskusila. Morfem

Saša Vegri: Jure kvak kvak. Mladinska knjiga

Babette Cole: Vsega po dvoje. Kmečki glas

Na stopnji 1 učenja empatije se otrok nauči, da včasih ljudje hočejo stvari drugačne, kot jih hoče sam.

Na stopnji 2 se otrok uči razumeti mišljenje drugega.

Pascal Biet: Ups, jaz sem pa zelen. Didakta
Lauren Child: Oprostite, to je moja knjiga. Učila

Na **stopnji 2** se otrok uči razumeti mišljenje drugega. V pomoč so po Fern Sussman lahko knjige, ki govorijo o tem, kako junaki razmišljajo.

Mercern Mayer: There is a nightmare in my close.

Slovenski primeri pa bi lahko bili:

Suzanne Barton: Jutranji zbor. Zala.

Bine Brandle: Flusi, strah iz nogavice.

Lauren Child: Za šolo sem absolutno premajhna. Morfem

Nele Moost: Sami junaki. Kres

Nele Moost: Vse bo moje. Kres

Nele Moost: Čista resnica ali izmišljaja za vsako priložnost. Kres

Helena Kraljič: Pošast v vrtcu. Morfem

Na **stopnji 3** otrok razume idejo, da če nekaj vidi, ni nujno, da vidi to enako tudi druga oseba. Fern Sussman svetuje, da so lahko v pomoč knjige s skritimi predmeti, ki jih starši in otroci lahko skupaj poiščejo.

Walter Wick: Can you see what I see? Seymour and the Juice Box Boat

V slov. preproste slikanice kot Yosuku Yonezu. Zbirka Pokukaj in povej. Hrana in drugi naslovi. Kres.

Eric Hill: Kje je Piki? Mladinska knjiga

Ali bolj zapletene.

Paul Friester: Sovica Jokica in Blu blu. Epistola.

David Barrow: Ste kdaj videli slona. Zala

Lauren Child: Malce nevidna. Morfem.

Na **stopnji 4** otrok raziskuje skrita čustva. Razume, da to, kar ljudje rečemo, ni le vedno enako temu, kako razmišljamo. Če otrok to razume, bo razumel šale in bo ločil, kdaj ga nekdo izziva, kdaj se laže ali uporablja sarkazem. Fern Sussman svetuje knjige, kjer junaki skrivajo svoja prava čustva.

Carlo Collodi: Ostržek (Junakov nos se daljša vedno, ko laže.)

Uporabni naslovi pa bi lahko bili tudi:

Gospod Vesel in gospa Mrak. Zala.

Bob Graham: Cvetka obišče gospoda Zimo.

Jan de Kinder: Rdeča ali zakaj zasmehovanje ni smešno. Sodobnost.

Boris Vežjak: Ali je to zmota? Aristej

Julie Blind: Dobri zlobni volk. Zala

Cesc Noguera: Gospa Marija. Zala

Claudia Fries: Pujsa imamo za soseda. Didakta

Na **stopnji 5** otrok razume napačna prepričanja. Ljudje včasih verjamejo stvari, ki niso resnične. Za razvoj te faze Fern Sussman svetuje knjige s triki:

Grimm: Rdeča kapica (Volk se pretvarja, da je Rdeča kapica in tako ukani babico.)

Andersen: Cesarjeva nova oblačila. Mladinska knjiga

Peter Nickl: Zgodba o dobrem volku. Didakta

Claudia Fries: Pujsa imamo za soseda. Didakta

Heather Tekavec: Sraka tatinska. Zala

SKLEP

Število diagnosticiranih otrok z avtističnimi motnjami je v porastu, v Sloveniji se jih vsako leto rodi 200, v Veliki Britaniji 1 na 100 otrok. Zato je tudi bolj verjetno, da bo učiteljica ali šolska knjižničarka v šoli srečala otroka s to vseživljenjsko motnjo v razvoju. Meni so prišli prav splošni nasveti za komunikacijo z otrokom z avtistično motnjo: uporabi otrokovo ime, da ve, da ga naslavljaš; pazi, da ni v ozadju nepotrebnega hrupa; uporabljal preprost jezik; govori počasi s presledki med besedami, svoje besede pospremi z gestami in počakaj nekaj časa, da otrok miselno predela, kar si povedal, komunikacijo pa tudi pričakuj (Information, 2004). V pomoč pri iskanju primerne branja iz knjižnice smo v članku navedli seznam priporočene literature, pri čemer sem upoštevala izkušnje ameriških knjižničarjev in svoje lastne iz zavoda za otroke s posebnimi potrebami. Opisala sem pozitivno izkušnjo srečanja z otrokom z avtistično motnjo in pozitivne učinke branja oz. pripovedovanja v knjižnici mlajšim otrokom tako za njegove komunikacijske veščine kot komunikacijske veščine otrok

Na stopnji 3 otrok razume idejo, da če nekaj vidi, ni nujno, da vidi to enako tudi druga oseba.

Na stopnji 4 otrok raziskuje skrita čustva.

Na stopnji 5 otrok razume napačna prepričanja.

Knjižnica je lahko za otroke z avtističnimi motnjami zanimiv prostor, kamor se umaknejo pred hrupom, gnečo ali drugimi napornimi senzoričnimi dražljaji.

poslušalcev. Otroci z avtističnimi motnjami se med seboj zelo razlikujejo, zato morda način dela, ki se je meni obnesel s to generacijo otrok, ne bo neposredno uporaben za otroke, ki jih boste v knjižnici srečali vi. Verjamem pa, da je knjižnica lahko za otroke z avtističnimi motnjami zanimiv prostor. Lahko je prostor, kamor se umaknejo pred hrupom, gnečo ali drugimi napornimi senzoričnimi dražljaji.

Lahko je prostor, kjer pouk poteka malo drugače, manj hrupno kot v učilnici. Lahko je »time-out soba«, prostor za umirjanje tesnobe, ko so zahteve šolskega vsakdanjega življenja prehude. Hkrati je lahko šolska knjižnica tisti umirjen del sveta, kjer lahko drugi otroci ali učitelji spoznajo otroka z avtistično motnjo in njegov svet brez predsodkov in v drugačni luči. ●

Viri in literatura

- Attwood, T. (2007). *Aspergerjev sindrom, priročnik za starše in strokovne delavce*. Ljubljana: Megaton.
- Berložnik, N. in drugi. (2014). *Navodila za delo z otroki z avtističnimi motnjami v prilagojenem programu z nižjim izobrazbenim standardom*. Ljubljana: MIZŠ.
- Burja, T. in drugi. (2014). *Prilagojeni program z enakovrednim izobrazbenim standardom za otroke z avtističnimi motnjami*. Ljubljana: MIZŠ.
- Farmer, S. J. L. (2013). *Library services for youth with autism spectrum disorder*. Chicago: Ala. *Information for parents, autistic spectrum disorders and related conditions* (2004). Annesley: Crown.
- Janhar Černivec, V., Lovšin, K. (2016). *Otroci z avtistično motnjo v Domu Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana. 4. mednarodna znanstvena konferenca Za človeka gre, družba in znanost v celostni skrbi za človeka, Avtizem*. Maribor: Alma Mater Europea. Str. 43–48.
- Jurišič, B. D. (2016). *Otroci z avtizmom*. Ljubljana: Izobraževalni center Pika, Center Janeza Levca.
- Kesič Dimić, K. (2010). *Vsi učenci so lahko uspešni, napotki za delo z otroci s posebnimi potrebami*. Ljubljana: Rokus.
- Klemenc, A. (2012). *Kako je biti jaz, knjiga o fantu z Aspergerjevim sindromom*. Ljubljana: Zavod Janeza Levca.
- Mihelčič, M. (2017). *Planet Asperger, kašipot za starše otrok z motnjo avtističnega spektra*. Ljubljana: Mladika.
- Rogič Ožek, S. (2016). Umeščanje otrok z avtističnimi motnjami v slovenski šolski prostor. V: *Vzgoja in izobraževanje*, št. 5-6, str. 5–10.
- Sussman, F. (2006). *Talk ability, people skills for verbal children on the autism spectrum, a guide for parents*. Toronto: Hanen Centre.
- Vovk Ornik in drugi. (2014). *Delo z otroki s posebnimi potrebami, učnimi težavami in posebej nadarjenimi otroki*. Maribor: Forum media.

NINA JANŽEKOVIČ, univ. dipl. bibliotekarka in univ. dipl. komparativistka, je zaposlena kot knjižničarka na Zavodu za gluhe in naglušne Ljubljana.
Naslov: Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana, Vojkova cesta 74, 1000 Ljubljana
E-naslov: nina.janzekovic@zgnl.si

Spremljevalci gibalno oviranih dijakov v vlogi promotorjev branja

Assistants of Secondary School Students with Mobility Impairments in the Role of Reading Promoters

Katarina Jesih Šterbenc

UDK 373.5:028.5

Izvleček

V pričujočem prispevku avtorica opisuje sodelovanje gibalno oviranih dijakov in njihovih spremljevalcev kot promotorjev branja na Gimnaziji Moste. V nadaljevanju je podrobneje predstavljena knjižnica omenjene gimnazije, ki posredno skrbi za promocijo branja in postaja čedalje pomembnejši vezni člen med bralci in nebralci. Predstavljena je tudi šola in njena prilagojenost funkcionalno oviranim dijakom.

Keywords

school libraries, users with special needs, secondary school students with mobility impairments, Moste General Secondary School, assistants

Ključne besede

šolske knjižnice, uporabniki s posebnimi potrebami, gibalno ovirani dijaki, Gimnazija Moste, spremljevalci

Abstract

In the article the author describes the cooperation between students with mobility impairments and their assistants as reading promoters at the Moste General Secondary School. The article continues with a detailed presentation of the school's library, which indirectly promotes reading and is becoming an increasingly important link between readers and non-readers. It also presents the school itself and how it has been adapted to students with reduced mobility.

1 UVOD

Vemo, da invalidi obstajajo. Nekje so, le srepo jih opazujemo, ko se pogumno spopadajo z najrazličnejšimi ovirami, ki za nas »normalne« sploh niso ovire. Na trenutke se nam zasmilijo,

potem pa se obrnemo stran in ne obstajajo več. Za tovrsten prispevek sem se odločila, ker so gibalno ovirani dijaki kljub ozaveščenosti širše javnosti še vedno v neenakopravnem položaju glede na njihove »zdrave« sošolce. Naslednji

razlog je ta, da so takšni dijaki naša realnost, da so vpisani na našo šolo in z njimi dnevno delamo. Na naši šoli imamo v tem šolskem letu vpisane tri gibalno ovirane dijake in vsi trije so, ne glede na njihov primanjkljaj, vedri in nasmejani, vedno dobre volje in si nikakor ne dovolijo pomilovanja, ampak se imajo za normalne najstnike. V prispevku sta predstavljeni njihova vključenost in vključenost njihovih spremljevalcev v življenje knjižnice in promocijo branja.

Za nudenje fizične pomoči imajo v skladu z odločbo o usmeritvi dijaka dodeljene tudi spremljevalce, ki jih spremljajo ves čas pouka. Prispevek odpira nove poglede na promocijo branja in domet le-tega, saj spremljevalci bistveno več časa preživijo v neformalnem stiku z dijaki, ker so z njimi v razredu in med odmori.

2 UPORABNIKI S POSEBNIMI POTREBAMI IN GIMNAZIJSKI PROGRAM

Na začetku pogledimo definicijo otroka, v našem primeru dijaka, s posebnimi potrebami.

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, v nadaljevanju ZUOPP, v svojem 2. členu pravi takole: »Otroci s posebnimi potrebami po tem zakonu so otroci z motnjami v duševnem razvoju, slepi in slabovidni otroci, gluhi in naglušni otroci, otroci z govorno jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani otroci, dolgotrajno bolni otroci, otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja ter otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, ki potrebujejo prilagojeno izvajanje programov vzgoje in izobraževanja z dodatno strokovno pomočjo ali prilagojene programe vzgoje in izobraževanja oziroma posebne programe vzgoje in izobraževanja.« Takšni otroci so usmerjeni v programe vzgoje in izobraževanja ob upoštevanju njihove »dosežene ravni razvoja, zmožnosti za učenje in doseganje standardov znanja, etiologije in prognoze glede na otrokove primanjkljaje, ovire oziroma motnje ter ob upoštevanju kriterijev za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oziroma motenj« (ZUOPP, 2007). V Sloveniji imamo Navodila za izobraževalni program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za gimnazijski program, ki

Za nudenje fizične pomoči imajo v skladu z odločbo o usmeritvi dijaka dodeljene tudi spremljevalce, ki jih spremljajo ves čas pouka.

temeljijo na vsebinskih izhodiščih za »prenovo vzgoje in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v Republiki Sloveniji«, ki so opredeljena v Beli knjigi, Zakonu o gimnazijah ter ZUOPP (Navodila, 2004). »V gimnazijske izobraževalne programe s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo so usmerjeni mladostniki, za katere komisije za usmerjanje ocenijo, da imajo takšne razvojne in učne zmožnosti, da bodo, predvidoma s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo, dosegli vsaj minimalne cilje oz. standarde znanja določene v učnih načrtih za vse predmete v predmetniku gimnazijskih izobraževalnih programov.« (Navodila, 2004) Za dijaka s posebnimi potrebami je treba izdelati tudi individualizirani program, pri katerem poleg strokovne komisije, ki jo imenuje ravnatelj, sodelujejo tudi starši. S tem programom »se določijo oblike dela na posameznih področjih oz. predmetih, način izvajanja dodatne strokovne pomoči ter potrebne prilagoditve pri organizaciji, preverjanju in ocenjevanju znanja, napredovanju in časovni razporeditvi pouka« (Navodila, 2004). Namen omenjenih prilagoditev ni prilagajanje predmetnika, ampak omogočanje doseganja vsaj minimalnih ciljev in standardov znanja pri vseh predmetih, v katere je vključen dijak.

2.1 MOŽNE PRILAGODITVE

Gibalno oviranim dijakom se omogočijo prilagoditve prostora, didaktičnih pripomočkov, organizacije časa, poučevanja in učenja ter preverjanja in ocenjevanja znanja, pri čemer moramo vedeti, da poučevanje in učenje poteka v skladu z zastavljenim individualiziranim programom dijaka. Poleg tega je pomembna tudi vključenost dijaka v vse šolske aktivnosti v okviru njegovih zmožnosti (ekskurzije, izleti, športni in kulturni dnevi, obvezne izbirne vsebine, interesne dejavnosti itd.). Vse naj poteka v skladu z ustreznimi prilagoditvami glede na dijakove zmožnosti in posebnosti ter navodila terapevtov (Navodila, 2004). Preverjanje in ocenjevanje znanja naj poteka prilagojeno in v skladu z dijakovimi potrebami.

Pri tem je treba upoštevati merila za napredovanje v višji letnik (doseženi minimalni standardi pri vseh predmetih), preverjanje in oce-

Namen prilagoditev je omogočanje doseganja vsaj minimalnih ciljev in standardov znanja pri vseh predmetih, v katere je vključen dijak.

Našo šolo trenutno obiskujejo trije gibalno ovirani dijaki in vsak ima svojega spremljevalca.

Naši gibalno ovirani dijaki lahko samostojno uporabljajo vse knjižnično gradivo in trenutno tehnično opremo knjižnice.

njevanje naj bo sprotno, napovedano in naj ne deluje preveč obremenilno, zagotoviti je treba preverjanje in ocenjevanje manjših sklopov, podaljšan čas, preverjanje in ocenjevanje lahko potekata tudi s pomočjo spremljevalca. Učitelj izbere najustreznejši način preverjanja glede na dijakovo stopnjo senzomotorične oviranosti in na zmožnost komuniciranja. Čas preverjanja in ocenjevanja znanja se pri kontrolnih in šolskih nalogah lahko podaljša ali se omogoči več krajših prekinitev. Način preverjanja in ocenjevanja naj bo opredeljen v dijakovem individualiziranem programu (Navodila, 2004).

3 PRILAGODITEV GIMNAZIJE MOSTE GIBALNO OVIRANIM DIJAKOM

Med letoma 2003 in 2005 je Gimnazija Moste doživela temeljito prenovo celotne stavbe. Ob prenovi je bilo upoštevano dejstvo, da bodo redni kurikul obiskovali tudi dijaki s posebnimi potrebami. Izhajajoč iz tega dejstva, je postala Gimnazija Moste dostopna vsem vrstam uporabnikov s posebnimi potrebami. Poleg prenove stavbe je bila prenovljena tudi okolica šole. Odstranjene so vse arhitektonske ovire. Šolsko dvorišče in dostop do šole sta prilagojena dijakom s posebnimi potrebami. Pred šolo je tudi parkirni prostor, namenjen invalidom. Našo

Slika 1: Spremljevalec Tine bere dogovorjeno literaturo, s katero bo navdušil dijake.

šolo trenutno obiskujejo trije gibalno ovirani dijaki in vsak ima svojega spremljevalca.

Dvema dijakinjama mobilnost omogoča invalidski voziček, tretja pa hodi s pomočjo bergel. Prehod med nadstropji jim je omogočen z dvigalom. Celotna stavba je urejena tako, da lahko dostopajo do popolnoma vseh učilnic, telovadnice, jedilnice, zbornice, prostora za počitek in nego.

Hodniki so dovolj široki, prav tako tudi vsa pregradna vrata na hodnikih, vhodna vrata in vrata v učilnice. Na šoli imamo tudi prilagojene sanitarije in prostor za osebno higieno. Po razredih za naše gibalno ovirane dijake ni posebnih klopi. Po navadi sedijo s spremljevalci kar v zadnji klopi.

3.1 KNJIŽNICA GIMNAZIJE MOSTE IN NJENA PRILAGODITEV GIBALNO OVIRANIM DIJAKOM

Ob prenovi je svoja vrata na stežaj odprla tudi šolska knjižnica, saj je postala dostopna funkcionalno oviranim dijakom. Deluje v prvem nadstropju prizidka. Dostop do nje je omogočen po stopnicah in s panoramskim dvigalom. Knjižnica Gimnazije Moste naštetje pogoje izpolnjuje, saj je bilo veliko truda vloženega v načrtovanje in opremljanje. Pri načrtovanju sva imeli s kolegico pred očmi tudi dijake s posebnimi potrebami. Prostor in oprema knjižnice Gimnazije Moste sta oblikovana tako, da omogočata zadovoljevanje potreb vsem vrstam uporabnikov. Naši gibalno ovirani dijaki lahko samostojno uporabljajo vse knjižnično gradivo in trenutno tehnično opremo knjižnice. Edini slabosti sta višina izposojevalnega pulta in zadnji vrsti polic, ki ne omogočata prehoda za invalidski voziček. Izposojevalni pult je nekoliko previsok. K sreči je tudi tehnologija na področju invalidskih pripomočkov tako napredovala, da novejši vozički omogočajo tudi vertikalno premikanje.

3.2 PROMOVIRANJE BRANJA NA GIMNAZIJI MOSTE S POMOČJO GIBALNO OVIRANIH DIJAKOV IN NJIHOVIH SPREMLJEVALCEV

Dijaki Gimnazije Moste imajo organiziranih 15 ur obveznih izbirnih vsebin knjižničnega

Slika 2: Sodelovanje dijakinj z gibalno ovirano dijakinjo

informacijskega znanja (KIZ). KIZ obsega spoznavanje in uporabo šolske knjižnice, spoznavanje in uporabo različnih tipov knjižnic, usposabljanje za samostojno iskanje informacij s pomočjo kataloga COBISS/OPAC ter navajanje na pravilno citiranje in navajanje virov in literature.

S kolegico velikokrat naletiva na ovire pri načrtovanju KIZ, naši gibalno ovirani dijaki velikokrat ne morejo na vse ogleda, ki jih organizirava. Zato veliko ur izvedemo kar na šoli. Pri teh urah so navzoči tudi spremljevalci gibalno oviranih dijakov. Spremljevalci Tine,

Veronika in Ana so mladi intelektualci. Prihajajo iz različnih poklicev. Skupaj smo skovali idejo o promociji branja na šoli. Dijaki berejo drug drugemu, včasih kakšno knjigo preberejo kar spremljevalci, na glas, gibalno oviranim pa tudi preostalim. Gibalno ovirani dijaki so v svojih razredih zelo lepo sprejeti, sošolci cenijo njihovo mnenje.

Spremljevalci so enkratna podaljšana roka knjižničarja, saj veliko česa preživijo v razredu z dijaki. Spremljevalci mi poročajo o željah dijakov, o njihovih interesnih področjih. Tako vem, kaj in kakšno literaturo jim lahko ponudim.

Edina pot do odraslih bralcev je vzgajanje pozitivne bralne izkušnje pri mladih. Zavedamo se, da so za dvig bralne pismenosti poleg staršev, ki berejo, ključnega pomena učitelji, ki berejo in o knjigah tudi navdušeno govorijo (Pišek, 2015). Uspešnost našega eksperimenta za zdaj ocenjujemo skupaj s spremljevalci, ki delajo oz. so v interakciji neposredno z dijaki, saj so prav njihova mnenja, predlogi in kritike ključni za nadgradnjo.

Zgledujemo se tudi po projektu »Knjižnica pod krošnjami«. V lanskem šolskem letu smo poskusno, letos pa upam da že malce bolj zares na naši šolski terasi v sklopu šolskega projekta »Ozelenitev terase« izvedli branje na prostem. ●

Viri

- Burkeljca, S. (2001). Otroku s posebnimi potrebami mora biti omogočen vstop v šolsko knjižnico. *Šolska knjižnica*, let. 11, št. 1, str. 8–12.
- Dijaki s posebnimi potrebami – naši sošolci: raziskovalna naloga (2007). Dostopno na: <http://www.knjiznicacelje.si/raziskovalne/celje/2007/4200704382.pdf> (18. 2. 2019).
- Griljc, M. (1999). Funkcionalno ovirani uporabniki visokošolskih knjižnic: diplomsko delo. Ljubljana.
- Griljc, M. (1999). Etičnost profesionalnega odnosa do funkcionalno oviranih uporabnikov. *Knjižnica*, let. 43, št. 2-3, str. 249–263.
- Griljc, M. (1996). Srečanje in delo z drugačnimi uporabniki. *Knjižnica*, let. 40, št. 3-4, str. 175–192.
- IFLA/Unescove smernice za šolske knjižnice (2003). *Šolska knjižnica*, let. 13, št. 3, str. 115–124.
- Jesih Šterbenc, K. (2006). Načrtovanje nove šolske knjižnice na Gimnaziji Moste. *Šolska knjižnica*, let. 16, št. 3-4, str. 147–151.
- Jesih Šterbenc, K. (2008). Uporabniki s posebnimi potrebami v šolski knjižnici Gimnazije Moste. *Šolska knjižnica*, let. 18, št. 3-4, str. 179
- Kobal Grum, D. (2006). Prenova gimnazijskih programov in dijaki s posebnimi potrebami. V: *Zagotavljanje enakih možnosti za vzgojo in izobraževanje slepih in slabovidnih otrok v Sloveniji*. Ljubljana: Društvo za enake možnosti slepih DEMS, str.109–111.
- Lujić, D. (2002). Kako do bralcev, ki sami ne morejo do knjižnice. *Knjižnica*, let. 46, št.4, str. 305–315.

Navodila za izobraževalni program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo za gimnazijski program. Dostopno na: <http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=7&pID=117&rID=1593> (7. 5. 2019).

Pišek, M. (2015). Ključ do veselja do branja je navdušena učiteljica, *Dnevnik* Dostopno na: <https://www.dnevnik.si/1042709825/kultura/knjiga/kljuc-do-veselja-do-branja-je-navdusena-uciteljica> (18. 2. 2019).

Pravilnik o dodatni strokovni in fizični pomoči za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami. [online]. [uporabljeno 2008-05-07]. Dostopno na URL: <http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=92&pID=58&rID=594> (7. 5. 2019).

Veliki slovar tujk (2006). Ljubljana: Cankarjeva založba.

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami. Dostopno na: <http://www.zrss.si/default.asp?link=predmet&tip=92&pID=58&rID=594> (7. 5. 2019).

KATARINA JESIH ŠTERBENC, univ. dipl. bibl., zaposlena kot knjižničarka na Gimnaziji Moste in Gimnaziji Poljane
Naslov: Gimnazija Moste, Zaloška cesta 49, 1000 Ljubljana
E-naslov: katarina.jesih@guest.arnes.si

e-publikacije Zavoda RS za šolstvo na portalu BIBLOS

www.biblos.si

biblos
eKnjige na spletu

Na portalu Biblos objavljamo tri publikacije in vas vabimo k nakupu oz. izposoji.

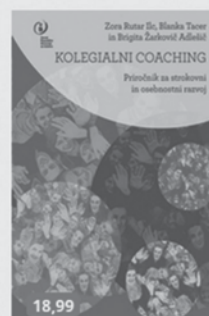
Kupi Izposodi

Različni avtorji in avtorice
Geografija v šoli

Kupi Izposodi

Različni avtorji in avtorice
Zgodovina v šoli

Kupi Izposodi

Zora Rutar Ilc, Blanka Tacer, Brigita Žarkovič Adlešič
Kolegialni coaching: priložnik za strokovni in osebni razvoj

O kom govorimo in kolektivni spomin – uporaba bralnih strategij pri uri KIZ

Whom Are We Talking about?
and Collective Memory – Use of
Reading Strategies in a Library and
Information Knowledge Lesson

Tatjana Vučko

UDK 028:373.5

Izvleček

V prispevku je predstavljena ura knjižničnega informacijskega znanja na temo bralnih strategij, ki je izvedena v drugem letniku v okviru obveznih izbirnih vsebin. Izhodišče ure je izdaja Prešernove Zdravljice, ki jo je ilustriral Damijan Stepančič. Ilustrator je upodobil štirinajst znanih oseb. Dijaki morajo ilustracije oseb povezati z imeni in opisi njihovega življenja. Cilji ure so branje z razumevanjem, urjenje pozornosti in spomina v povezavi s poezijo ter spodbujanje sodelovanja. Pri uri dijaki aktivno dajejo pobude, rešujejo probleme, sprejemajo odločitve in sodelujejo v skupini. Ob koncu ure ugotavljajo, kako dobro res poznajo te osebe in za katere so slišali prvič.

Ključne besede

knjižnično
informacijsko znanje,
branje, bralne strategije

Keywords

Library and Information
Knowledge, reading,
reading strategies

Abstract

The article presents a Library and Information Knowledge lesson on the topic of reading strategies, which is conducted in year 2 as part of the compulsory elective subjects. The lesson is based on an edition of Prešeren's poem *Zdravljica* (A Toast) illustrated by Damijan Stepančič. The illustrator depicted fourteen famous figures. The secondary school students have to connect the illustrations of these figures with the names and descriptions of their lives. The aims of this lesson are reading comprehension, attention training, memory training in connection with poetry, and promoting cooperation. In the lesson, the students actively give suggestions, solve problems, make decisions and work in groups. At the end of the lesson, the students discuss how well they actually know these figures and which ones they have never heard of before.

UVOD

Na Kulturnem bazarju 2016 sem se udeležila predstavitve projekta Medgeneracijsko branje oz. delavnice ob knjigah *Otroci sveta*, *Zdravljica* in *Jugoslavija, moja dežela*, ki jo je vodila mag. Tilka Jamnik iz Društva Bralna značka Slovenije. Predstavila nam je uporabo knjig, kaj so delali z učenci, pa tudi nekaj idej za naše delo. Za knjigo *Zdravljica*, ki jo tudi sama uporabljam pri uri KIZ, nam je predstavila primere iz prakse in priporočila za delo. Na tej podlagi sem oblikovala zasnovo za uro, ki je predstavljena v nadaljevanju.

NASTANEK URE

Učno uro izvajam v drugem letniku pri knjižničnem informacijskem znanju, po navadi v času pred 3. decembrom ali 8. februarjem, in sicer tako uro navežem na Prešernov rojstni dan ali slovenski kulturni praznik. Izvedba sovpada tudi z obravnavo učne snovi pri pouku slovenščine. Podlaga za izvedbo učne ure je knjiga Franceta Prešerna *Zdravljica* (2014), ki jo je ilustriral Damijan Stepančič. Pri načrtovanju ure sem izhajala iz bralnih strategij »o kom govorimo« in »kolektivni spomin«, ki sta predstavljeni v knjigi *Strategije motiviranja za branje* avtorice Montserrat Sarto (2015). Strategiji sem prilagodila temi ure in dijakom.

Pri pripravi na učno uro sem dijakom pripravila gradivo: ilustracije znanih Slovencev iz knjige, njihove kratke življenjepise s pomočjo spleta na drugem listku in imena oseb na tretjem listku (Slika 1, Priloga 1). Posebej sem pripravila listke z zapisanimi kiticami *Zdravljice*, ki so pomešani in jih morajo dijaki zložiti po vrsti, kot si sledijo. Pri uri so uporabljene metode: razlaga, branje ter delo s pisnimi in slikovnimi gradivi. Učna oblika dela je skupinska, učno sredstvo sta že prej omenjeni knjigi *Zdravljica*, ki jo je ilustriral Damijan Stepančič, in *Strategije motiviranja za branje* avtorice Montserrat Sarto.

BRALNE STRATEGIJE

S. Pečjak in A. Gradišar opredeljujeta bralne učne strategije kot »zavestno izbiro določenih miselnih operacij (korakov) pri branju, ki

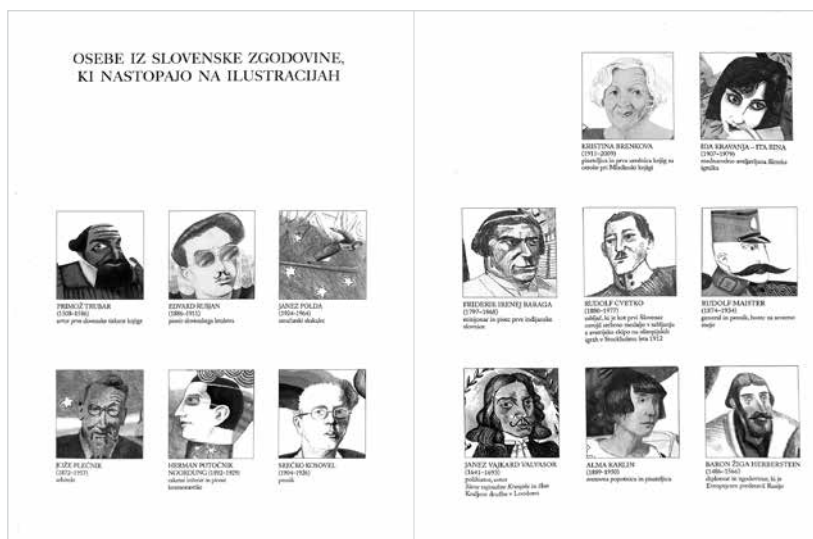
bralcu v specifični učni situaciji omogočajo doseganje učnega cilja« (Pečjak, Gradišar, 2012, str. 48). »Strategije Montserrat Sarto so aktivnosti, zasnovane za delo z literarnimi besedili, ki dolgoročno vodijo k izboljšanju bralne zmožnosti« (Sarto, 2015, str. 9). Ključni pri doseganju tega cilja so predvsem motivacija (zunanja in notranja motivacija za branje), vzgoja in uporaba igre.

Motivacija je tudi eden od ključnih dejavnikov učnega procesa, ki vpliva na trajnost učnih rezultatov, in ena ključnih sestavin pismenosti ter pomemben dejavnik pri bralnem razumevanju in bralnem vedenju posameznikov (Sarto, 2015). Pečjak in Gradišar (2012) trdita, da za notranjo motivacijo za branje velja, da izhaja iz notranje želje in potreb posameznika, je bolj pozitivna od zunanje in vodi do trajnejšega bralnega interesa. Zunanja motivacija pa vpliva na vedenje bolj začasno in ne vodi do trajnih interesov.

Sarto (2015) navaja, da je igra pri izvedbi strategij ključna in ima pri bralnih motivacijskih strategijah dvojno vlogo: po eni strani je močan motivacijski dejavnik, ki učenje povezuje z užitkom in čustvi, po drugi strani pa udeležencu zagotavlja avtonomnost, ki jo potrebuje, da lahko sam eksperimentira s sestavljanjem pomenov prebranega literarnega besedila.

Pri bralni strategiji »o kom govorimo« se osredotočamo na literarne osebe. Da izvedemo to strategijo, potrebujemo besedilo, v katerem se pojavlja veliko oseb, dovolj izvodov knjige, da jih dijaki lahko preberejo, in kartončke oz. listke, na katerih so zapisani opisi oseb (Sarto, 2015). Za doseganje te bralne strategije sem izbrala knjigo *Zdravljica*, kjer je ilustrator Damijan Stepančič ilustriral znane Slovence: Primoža Trubarja, Edvarda Rusjana, Jožeta Plečnika, Janeza Poldo, Hermana Potočnika Noordunga, Srečka Kosovela, Kristino Brenkovo, Ido Kravanja, Friderika Ireneja Barago, Rudolfa Cvetka, Rudolfa Maistra, Janeza Vajkarda Valvasorja, Almo Karlin, barona Žigo Herbersteina (Slika 1).

Pri bralni strategiji »kolektivni spomin« dijaki skupaj sestavljajo pesem, ki jo prej tiho preberejo (Sarto, 2015). V mapi s pripravljenim gradivom so priloženi zapisani verzi *Zdravljice*

Slika 1: Znani Slovenci, ki jih je ilustriral Damijan Stepančič (Prešeren, 2014)

z navodilom, da jih morajo zložiti po vrsti, kot si sledijo. Dijaki prej pesmi ne preberejo tiho, kot zahteva strategija, saj jo že poznajo in zato verze brez težav zložijo po vrsti.

POTEK UČNEGA PROCESA

Učni proces poteka v skupinah, in sicer dijake razdelim v tri skupine, pri čemer vsaka skupina dobi mapo s pripravljenimi fotokopijami ilustracij znanih Slovencev iz knjige. Pri ilustracijah so imena in kratki opisi oseb (Slika 1). K učnemu gradivu so priloženi delovni listki z zapisanimi imeni omenjenih oseb in njihov kratek opis (Priloga 1). Dijaki morajo povezati ime osebe z njenim opisom.

Pri delu dijaki ne smejo uporabljati mobilnih telefonov. Izjemoma sem jim dovolila uporabo mobilnih telefonov, ko so imeli pri delu velike težave.

CILJI URE

Cilji ure so branje z razumevanjem, urjenje pozornosti, urjenje spomina v povezavi s poezijo in spodbujanje sodelovanja. Pri uri dijaki aktivno dajejo pobude, rešujejo probleme, sprejemajo odločitve in sodelujejo v skupi-

PRILOGA 1: Primer opisa Janeza Polde in Ide Kravanja

JANEZ POLDA

Za Jugoslavijo je nastopil na zimskih olimpijskih igrah 1948 v Sankt Moritzu, zimskih olimpijskih igrah 1952 v Oslu ter zimskih olimpijskih igrah 1956 v Cortini d'Ampezzo. V Sankt Moritzu je osvojil 41. mesto, v Oslu je bil 16., v Cortini pa se je uvrstil na 24. mesto. Leta 1948 je na tednu smučskih poletov v Planici skočil 120 metrov z dotikom. Zaradi slednjega daljava ni bila priznana kot rekord. Je pa na tem tekmovanju s skokom, dolgim 109 metrov, postal drugi Slovenec, ki je preskočil 100 metrov, s čimer je takrat postavil nov slovenski in jugoslovanski rekord. Leta 1950 je v Planici rekord še izboljšal s skokom, dolgim 114 m. Na tekmah turneje štirih skakalnic je leta 1953 6. januarja osvojil 8. mesto v Innsbrucku in 11. januarja 10. mesto v Bischofshofnu, 6. januarja 1956 pa je osvojil 5. mesto v Innsbrucku. Življenje je bolan tragično končal s samomorom. Leta 2012 je bil sprejet v Hram slovenskih športnih junakov.

IDA KRAVANJA

Bila je ena redkih slovenskih igralk, ki se jim je uspelo uveljaviti v tujini. Z umetniškim imenom Ita Rina je uspela v evropskem in svetovnem filmskem svetu. Rodila se je v Divači na Krasu. V otroških letih se je velikokrat igrala v fantovski družbi, obiskovala je ljubljanski ženski licej. Ko je leta 1926 kandidirala za miss Jugoslavije, so jo opazili predstavniki nemškega podjetja Ostermayer iz Berlina. Povabili so jo na poskusno snemanje in še istega leta je debitirala v filmu *Kaj otroci prikrivajo staršem*. Ob vstopu v filmski svet si je spremenila ime v Ita Rina. Njena kariera se je nato vzpenjala, vrhunec je doživela v filmu *Erotikon* iz leta 1929 pod taktirko režiserja Gustava Machatyja. Nastopala je v čeških in nemških filmih in postala ena najbolj znanih igralk v 30. letih 20. stoletja. Pred drugo svetovno vojno je prevzela pravoslavno vero, se poročila v Beogradu in se preimenovala v Tamaro Djordjević. Opustila je filmsko kariero in se posvetila družini. Na starost je samo še enkrat nastopala v epizodni vlogi. Svoje življenje je sklenila v črnogorski Budvi. V Divači so ji uredili spominsko hišo z muzejsko predstavitevijo v Škrateljnovi hiši.

ni. To uro izvajam, od predstavitve v okviru Kulturnega bazarja naprej, vsako leto v osmih oddelkih drugega letnika štirih različnih smeri (predšolska vzgoja, gimnazija, umetniška gimnazija smer sodobni ples in gledališče in film). Delo v oddelkih se razlikuje. V posameznih razredih je bila stopnja motiviranosti visoka. Iz tega izhaja, da so bili dijaki uspešni tudi pri povezovanju oseb z opisom. Če so dijaki za delo motivirani, rabijo zelo malo moje pomoči in usmeritve. V oddelkih, kjer niso motivirani za delo in so jim osebe neznane, potrebujejo več pomoči in usmeritev, pomagam jim s podvprašanji. Na koncu ure so zastavljeni cilji uresničeni.

SKLEP

Ura na temo bralnih strategij, ki je izvedena v drugem letniku in katere izhodišče je knjiga

Prešernova Zdravljica, ki jo je ilustriral Damijan Stepančič, je dijakom zanimiva; vseč jim je delo v skupinah, v katere se razporedijo sami. Na koncu ure so cilji ure – branje z razumevanjem, urjenje pozornosti, urjenje spomina v povezavi s poezijo in spodbujanje sodelovanja – doseženi. Pri uri dijaki dajejo pobude, rešujejo probleme, sprejemajo odločitve in sodelujejo v skupini.

Po koncu ure dijaki ugotavljajo, da te osebe zelo slabo poznajo ali jih sploh ne poznajo. Včasih me presenetijo s tem, kakšne podrobnosti poznajo o kom, npr. kako je ime njegovi ženi. Včasih dijaki medsebojno tekmujejo, in sicer katera skupina bo prej pravilno povezala vse osebe in njihove opise. ●

Viri

Kurikul. Knjižnično informacijsko znanje: gimnazija: splošna, klasična, strokovna gimnazija. (2008). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2009/programi/media/pdf/un_gimnazija/k_knjizn_inf_znanje_gimn.pdf (16. 2. 2018).

Pečjak, S., Gradišar, A. (2012). *Bralne učne strategije*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Prešeren, F. (2014). *Zdravljica*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Sarto, M. (2015). *Strategije motiviranja za branje: z izkušnjami slovenskih motivatorov in motivatorjev*. Medvode: Malinc.

TATJANA VUČKO, univ. dipl. bibliotekarka, knjižničarka na Srednji vzgojiteljski šoli, gimnaziji in umetniški gimnaziji Ljubljana
Naslov: Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana, Kardeljeva ploščad 28 A, 1000 Ljubljana
E-naslov: tatjana.vucko@svsgugl.si

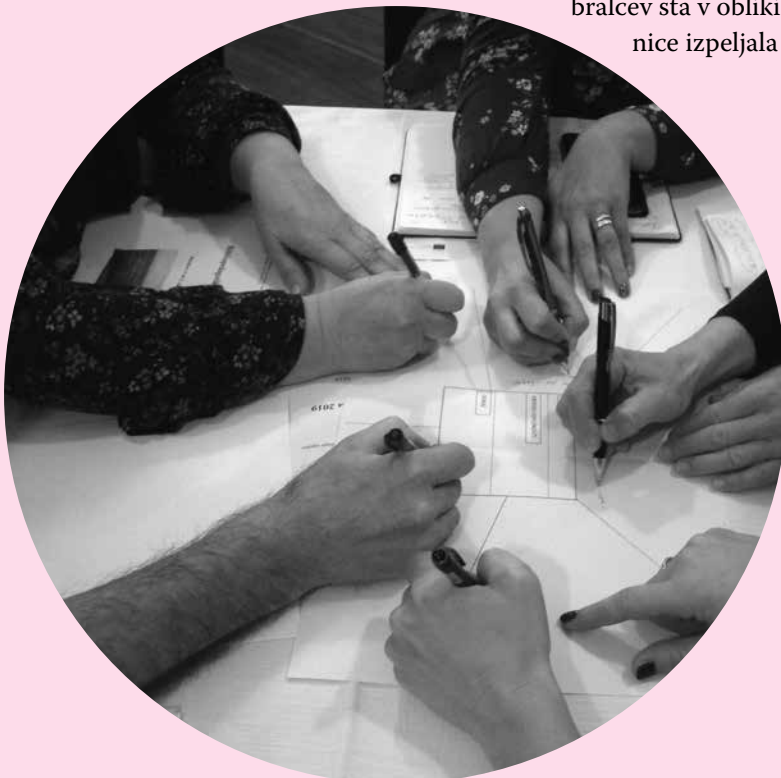

Utrinki z Bibliopedagoške šole 2019

Vsako leto veliko knjižničarjev v Katisu nestrpno pričakuje objavljen razpis za Bibliopedagoško šolo. Kot nekaj zadnjih let je bil tudi za šolsko leto 2018/2019 razpis za Bibliopedagoško šolo v dveh terminih po dva dni. Seminar v prvem terminu je potekal v Strunjanu, drugi v Mariboru. Seminar je bil namenjen šolskim knjižničarjem in krepitevi njihovih kompetenc. Program je bil razgiban in delno povezan s krajem izvedbe.

Uvod v dvodnevni seminar je pripravila Romana Fekonja, ki je navzočim predstavila organizacijo in potek dvodnevnega dela. Med predavatelji je bila tudi mag. Tanja Bezić, ki je udeležencem podala osnovne informacije ter iztočnice za svetovalni pogovor.

Eno izmed predstavitev z naslovom *Oblike in dejavnosti za motiviranje mladih bralcev* sta v obliki delavnice izpeljala Tatjana

Krajnc Barič in Peter Kavčič. Njun inovativen pristop za bralno motivacijo učencev je navdušil, saj sta združila knjižničarstvo in šport ter dodala posebne vsebine, namenjene spodbudi za branje. Udeleženci so se preizkusili v njihovih igrah, ki so bile poučne in zabavne.

Ker se knjižničarji počasi bolj opogumljajo za pisanje prispevkov in predstavljanje svojega dela, je bilo zelo aktualno in poučno predavanje Romane Fekonja z naslovom *Pisanje strokovnega besedila*, v katerem je navzoče seznanila s pisanjem strokovnega dela, z elementi virov in navajanjem le-teh ter vsem, kar je potrebno, da se izdela strokovni prispevek za objavo.

Zanimivo in uporabno je bilo tudi predavanje z delavnico, naslovljeno *Branje vsebin na različnih nosilcih in dostopanje do njih*, ki ga je imel Gregor Škrlič. Predstavil je razlike med branjem in e-branjem ter opisal izkušnje dela z e-bralniki in preostalo IKT-opremo, kar so skupine tudi preizkusile.

Za zgodovinski in športni del je poskrbela predavateljica Tjaša Štampfelj, ki je predstavila primer medpredmetnega povezovanja zgodovine in KIZ. Za udeležence je pripravila pouk na prostem, spoznavanje lokalnega okolja s pomočjo učnih listov. Udeleženci so se podali v različne smeri ter spoznavali zgodovinske in geografske podrobnosti krajev.

Del zaključka je bil namenjen refleksiji in evalvaciji ter informacijam za nadaljnje delo s poveljstvom na naslednje izobraževalne dogodke v organizaciji ZRSS. Kako potrebna in pomembna so tovrstna izobraževanja za knjižničarje, kaže tudi dejstvo, da je bilo v Strunjanu več kot devetdeset udeležencev, v Mariboru pa več kot šestdeset. ●

Maja Nagode Miklič

Udeležba na posvetovanju Sadržajna obrada i klasifikacija građe u dječjoj knjižnici, Zagreb, 29. marec 2019

Strokovno srečanje, ki tradicionalno poteka že od leta 2006, je bilo letos v petek, 29. marca 2019, v Zagrebu. Tema srečanja je bila vsebinska obdelava in klasifikacija gradiva v otroški/mladinski knjižnici. Strokovno srečanje so organizirali Hrvatsko knjižničarsko društvo - Komisija za knjižnične usluge za djecu i mladež ter Komisija za klasifikaciju i predmetno označivanje v sodelovanju z Knjižnico grada Zagreba - Knjižnica Medveščak. Več informacij o srečanju si lahko preberete na spletni strani: <http://hkdrustvo.hr/hr/skupovi/skup/391/>.

Srečanja sem se na povabilo organizatorjev udeležila tudi šolska knjižničarka iz Slovenije.

Posvetovanje je odprlo izjemno zanimivo temo o postavitvi gradiva v prosti pristop ter opremi gradiva in zapisov v katalogu. V želji, da bi gradivo našlo svojo pot do (mladega) uporabnika, je posvetovanje iskalo strokovne rešitve, temelječe na uporabniških potrebah in pravilih stroke. Posebna pozornost je bila namenjena tudi predmetni obdelavi leposlovja.

Posvetovanja se je udeležilo več kot 100 udeležencev iz različnih tipov knjižnic (tudi šolskih), kar kaže, da je zanimanje za to temo v praksi zelo veliko.

S prvim navdihujočim uvodnim predavanjem je srečanje odprla dr. sc. Drahomira Cupar. V nadaljevanju so predavateljice iz dveh slovenskih splošnih knjižnic predstavile ureditev gradiva v prostem pristopu, in sicer v Mestni knjižnici Kranj (Maja Kenda ter Neli Tomšič) ter v Mestni knjižnici Ljubljana (Katja Kemperle). Sanja Mikačič pa je spregovorila o leposlovju za starejše mlade bralce.

V drugi polovici srečanja so bili predstavljeni primeri dobre prakse iz različnih tipov knjižnic, med drugimi sem svoj primer ureditve poučnega gradiva za mlajše uporabnike v šolski knjižnici predstavila tudi šolska knjižničarka Maja Nagode Miklič z OŠ dr. Vita Kraigherja, Ljubljana.

Na temelju pogovora na okrogli mizi so nastale tudi določene smernice za nadaljnje delo na tem področju. Tema bi bila zagotovo zanimiva tudi v slovenskem prostoru mladinskega knjižničarstva.

Posnetek prvega sklopa vabljenih predavanj si lahko ogledate na spletu na naslovu: https://www.youtube.com/watch?v=TlIdkl9_XrdE. ●

Metka Kostanjevec

31. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske

Ana Saulačić, višja svetnica za strokovne sodelavce knjižničarje, AZOO

Hrvaška Agencija za vzgojo in izobraževanje pod vodstvom Ane Saulačić, višje svetnice za strokovne sodelavce knjižničarje, je v soorganizaciji Katoliške osnovne šole iz Šibenika organizirala že 31. Proljetno školo školskih knjižničara Republike Hrvatske z mednarodno udeležbo. Ta je potekala v času od 8. do 11. aprila v Amadria Parku v Šibeniku. Glavna tema konference je bila Odrpta učna ura strokovnega sodelavca knjižničarja – Informacijska pismenost.

Pozdravne besede na otvoritvi so izrekli ravnateljica Katoliške osnovne šole Šibenik, s. Mandica Starčević, višja svetnica, Ana Saulačić, in namestnik župana mesta Šibenik, Paško Rakić.

Slednji je med drugim povedal naslednje:

»Knjižnica je v vsaki šoli prostor, kamor vsi učenci radi prihajajo, saj jim odpira neskončne možnosti odkrivanja in iskanja novih informacij in vpogled v nove svetove. Ne glede na mnoge prednosti modernizacije in globalne dostopnosti do informacij je vrednost tiskane knjige še vedno neprecenljiva.«

V spremljajočem kulturnem programu otvoritvene slovesnosti so s pevsko in plesno točko natopili učenci Katoliške osnovne šole Šibenik.

Več kot 350 udeležencev strokovnega srečanja – knjižničarjev osnovnih in srednjih šol – je imelo priložnost prisluhniti ne le plenarnim predavanjem mnogih uglednih predavateljev, kot so dr. Ivanka Stričević, dr. Mirjana Polić Bobić, Dubravka Oraić Tolić, Gordana Benat, Ruža Jozić, temveč tudi aktivno – v vlogi učencev – sodelovati pri več kot 30 različnih odprtih učnih urah.

Na povabilo organizatorjev smo odprte učne ure izvedle tudi štiri knjižničarke iz Slovenije,

Pevski zbor Katoliške osnovne šole Šibenik

Mažoretke Katoliške osnovne šole Šibenik

in sicer: dr. Lidija Janeš in Leopoldina Poli Hočevar Eve z Osnovne šole Danile Kumar Ljubljana učno uro z naslovom *Z metodo Velikih 6 do novih zgodb: delo z leposlovnim besedilom, iskanje virov in informacij, (po)ustvarjalne dejavnosti, krepitev komunikacijskih spretnosti*, Nevenka Poteko, vodja knjižnice Šolskega centra Celje, učno uro z naslovom *Skodelica kave in Virtualna knjižnica Slovenije mCOBISS in Metka Kostanjevec*, vodja knjižnice na Prvi gimnaziji Maribor, učno uro na temo *Avtorsko pravo in navajanje virov*.

Izjemno zanimiva je bila tudi okrogla miza na temo Šolsko knjižničarstvo v ozračju novih *kurikulov*, ki je potrdila, kako pomembno je, da so vsebine knjižničnega informacijskega znanja in možnosti najrazličnejših medpredmetnih

Nevenka Poteko

povezav KIZ-a s preostalimi vzgojno-izobraževalnimi vsebinami jasno zapisane v kurikulumu tako osnovnih kot srednjih šol.

Konferenca je ponudila tudi literarno srečanje z večkrat nagrajeno hrvaško pisateljico in pesnico **Dubravko Oraić Tolić**, avtorico epistolarnega romana z elementi avtobiografije *Doživljaji Karla Maloga*, in ogled lutkovne predstave Veliko popotovanje malega polža v izvedbi Produkcije »Z«

Obogateni z novimi spoznanji s področja šolskega knjižničarstva smo konferenco sklenili s skupnim spoznanjem, da je šolski knjižničar izjemno pomemben člen pri realizaciji vzgojno-izobraževalnega procesa in da je njegova vloga v šolskem kurikulumu nenadomestljiva. ●

Metka Kostanjevec

Sodelujoči na odprti učni uri

Šolsko knjižničarstvo v ozračju novih *kurikulov*, okrogla miza

Branje je prostor svobode

Društvo bibliotekarjev Maribor in »Spominjanja« sta v ponedeljek, 15. 4. 2019, v čitalnici šolske knjižnice Prve gimnazije Maribor pripravila okroglo mizo z naslovom **BRANJE JE PROSTOR SVOBODE**.

V uvodu so svoja razmišljanja o vlogi, pomenu in vrednosti branja ter o tem, kako se sami trudijo spodbujati

ljubezen do branja vseh generacij, podali sodelujoči na okrogli mizi: Dragica Turjak, direktorica Mariborske knjižnice, mag. Franci Pivec, predsednik Zveze kulturnih društev Maribor, dr. Andreja Erdlen, koordinatorica dejavnosti za najstnike **Kl(j)ub temu berem!** v Mariborski knjižnici, Jasna Mlakar, moderatorica Rotovškega bralnega kluba v Mariborski knjižnici, in Metka Kostanjevec, koordinatorica Bralnega kluba profesorjev Prve gimnazije Maribor.

Po končanih uvodnih nagovorih je povezovalka okrogle mize, mag. Majda Potrata, zbrane goste povabila, da komentirajo predstavljene

pobude in dejavnosti ter z zbranimi delijo lastne poglede, bralske izkušnje in mnenja o pomembnosti branja.

Okrogla miza se je v prijetnem vzdušju sklenila s skupnim spoznanjem vseh udeležениh, da je branje prav zares prostor (pozitivne) svobode, privilegij, ki posamezniku omogoča neskončne možnosti (samo-)uresničitve, raziskovanja lastnega in tujih življenj, vživljanje v tuje svetove in s tem lažje dojemanje in razumevanje lastnega sveta. Branje prav zares ruši meje – tiste v glavi in tudi tiste čisto resnične na zemljevidih sveta. Branje je vrednota, dediščina človeštva, ki zasluži vso našo pozornost in prizadevanja družbe za njeno rast in razvoj. Zaposleni v šolah, knjižnicah in drugih javnih službah imamo izjemno moč in smo odgovorni za to, da damo vse od sebe, da ljudi navdušimo za branje in vzgojimo doživljenjske bralce vseh generacij. Tako bo naša skupnost bogatejša. Ob branju namreč rastemo, širimo svoja obzorja. Druženje s knjigami nam daje moč, da smo odločnejši, morda celo mentalno trdnejši, kar ne nazadnje pripomore tudi k bolj demokratični in odprti družbi. Lepo je prebrati knjigo, še lepše pa je, če lahko razmišljanja in utrinke o prebranem s kom delimo. V tem je vrednost in čar vsakovrstnih bralskih združenj, bralnih klubov, omizij, društev ... Knjige in branje tudi odstirajo vrata v svobodno druženje, pogovor, nas urijo v strpnosti, ko se krešejo različna mnenja, in nas spodbujajo, da si drznemo spregovoriti tudi o najglobljih skrivnostih naše biti.

Zato imejmo radi knjige, prizadevajmo si, da branje postane vrednota *per se*. Stopajmo za knjigo in s knjigo v roki v novi dan, negujmo bralne navade posameznika – to je naložba v kulturni kapital in odličnost družbe, saj, kot je že zdavnaj ugotovil Tone Pavček: »Če ne bomo brali, nas bo pobralo.« ●

Gregor Škrlj

April 2019 v knjižnici OŠ Prule

Vsako leto je april resnično tisti mesec, ki je skoraj vsak dan obogaten s posebnimi dogodki, dejavnostmi, zaključki ... Letos smo ga na šoli začeli s tradicionalno prireditvijo Skupaj v pomlad, kjer se z nastopi, pesmijo in plesom predstavijo učenci podaljšanega bivanja ter vse povabljene popeljejo v pomlad.

Vsako leto je to mesec, ko se zaključi branje za slovensko bralno značko, mesec, ko se pogovarjamo o avtorjih, mladinski literaturi, devetošolci se odpravijo na ekskurzijo, ker so vseh devet let opravili slovensko bralno značko.

Učenci od 1. do 6. razreda, ki so opravili bralno značko, so povabljeni v knjižnico na poseben interaktivni kviz ter podelitev nagrad za branje.

Prireditve za 3. vzgojno-izobraževalno obdobje organiziramo skladno s koledarjem, in to ne nujno aprila. Učenci, ki opravijo bralno značko, se srečajo s povabljenim gostom ali pa si ogledajo katero od kulturnih zanimivosti v bližini naše šole.

Pred knjižnico v vitrinah pripravimo razstave, ki opozarjajo na pomen branja, knjige, avtorjev. Pomembni datumi, ki jih posebej izpostavimo, so 2. april (svetovni dan mladinske književnosti in zaključek slovenske bralne značke), 22. april (dan Zemlje) 23. april (svetovni dan knjige in avtorskih pravic).

Letos smo aprila praznovali tudi veliko noč, zato so učenci pripravili razstavo pobarvanih pisanic ter knjig, ki so predstavljale pomen

učov. utr.

Če si poskušal/a pravljico, ne bo težko odgovoriti na vprašanja. Dobro preberi vprašanje in odgovori!

1. Kdo je bil Pablo?
  - a) miška
  - b) zajček
  - c) kokoška
2. Kaj je Pablo iskal?
  - a) korenje
  - b) hlače
  - c) jajčka
3. Zakaj je zajček Pablo rabil jajčka? (napiši odgovor)

---

4. Kdo je prevajalec pravljice? Pravilno obkroži.
  - a) Veronika Rot
  - b) Veronika Drolic

praznika. Prebrali so pravljico Zajček Pablo išče jajčka in reševali učni list.

Učenci so si vsak petek na i-tabli ogledali risanke, ki so bile povezane s knjigami ali literarnimi predlogami. Izdelovali so knjižne kazalke, viseče bralce, drobne knjige ter prebirali novosti. Tudi uganka meseca je bila povezana s knjigami, iskanjem po

literaturi in med policami v knjižnici.

Knjižnica je gostila razstave tretješolcev in šestošolcev. Učenci 3. razreda so izdelali make-te, kakšne šole si želijo, učenci 6. razreda pa so izdelovali modele celice.

O dogodkih smo obveščali prek spletne strani šole. ●

Tadeja Česen Šink

3. konferenca šolskih knjižničarjev 2019

V sredo, 8. maja 2019, se je v prostorih Škofijske klasične gimnazije (Štula 23, 1210 Ljubljana Šentvid) odvijala že tretja konferenca šolskih knjižničarjev. Potekala je v okviru ESS-projekta »Krepitev kompetenc strokovnih delavcev na področju vodenja inovativnega

vzgojno-izobraževalnega zavoda v obdobju od 2018 do 2022«, z »vsebinskega področja« vseživljenjsko učenje. Tokrat je bila konferenca vsebinsko povezana s še enim ESS-projektom: OBJEM – Bralna pismenost in razvoj slovenščine, kjer je eno od štirih delovnih področij

tudi šolska knjižnica, naloga pa razvoj posodobljenega modela šolske knjižnice. Tako so se nam na konferenci pridružili tudi kolegi (vodje projektnih timov in šolski knjižničarji) s šol, ki so vključene v projekt OBJEM.

V uvodnem delu nas je najprej pozdravila koordinatorka konference **Romana Fekonja**, svetovalka za knjižnično dejavnost na Zavodu RS za šolstvo. Seznanila nas je z vsebino konference in aktualnim dogajanjem v šolskem knjižničarstvu.

V nadaljevanju je k besedi povabila gostjo **dr. Vesno Čopič** z Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, ki je predstava-

vila Poročilo o uresničevanju novele Zakona o knjižničarstvu. Naj omenim, da se je konference udeležilo še nekaj drugih gostov, med drugim Janez Čač in Bronka Straus (oba z MIZŠ), dr. Eva Kodrič Dačić (NUK), dr. Sandra Mršnik (ZRSŠ) in več svetovalcev oziroma izvajalcev izobraževanj za COBISS z IZUM-a. V uvodnem delu je sledilo še strokovno pred-

vanje dr. Dragice Haramija in dr. Janje Batič z naslovom Multimodalna besedila. Avtorici sta nam osvetlili branje slikanic skozi ilustracije in prepričana sem, da jih bomo po slišanih ugotovitvah odslej vsi brali drugače.

Po končanem uvodnem delu je sledil kratek odmor, ki smo ga udeleženci izkoristili za izmenjavo izkušenj in dobrih praks.

V drugem delu konference so bile na vrsti plenarne predstavitve, v katerih smo prisluhnili predstavitvi Sekcije za šolske knjižnice pri ZBDS, ki jo je predstavila njena predsednica **mag. Urša Bajda**. Sledila

je predstavitev mednarodnega projekta Branje ne pozna meja, ki ga je predstavila koordinatorka projekta Leonida Babič.

Tretja govornica je bila **mag. Marijana Jazbec**, predsednica društva Radi pišemo z roko, ki je spregovorila o pisanju z roko.

Kot zadnji pa je besedo dobil še predstavnik IZUM-a **Boštjan Batič**, ki je spregovoril na temo kako učencem in dijakom približati knjižnični informacijski sistem COBISS. Po končanih predstavitvah je sledil še en odmor.

Zadnji, tretji del konference pa je bil namenjen predstavitvam referatov in primerov dobrih praks, in sicer kar v štirih skupinah. Na razpis je namreč prišlo 26 prispevkov, ki so bili razdeljeni v tri skupine referatov in eno skupino primerov dobrih praks. Vsaj nekaj predstavljениh opisov primerov in referatov boste lahko

Avtorica fotografij: Andreja Urbanec

prebrali v eni izmed prihodnjih števil revije Šolska knjižnica.

Za organizacijo in pripravo konference gre še enkrat velika zahvala Romani Fekonja in članom uredniškega odbora revije Šolska knjižnica. Glede na visoko udeležbo šolskih knjižničark in knjižničarjev ter njihovo zadovoljstvo lahko zagotovo trdimo, da je bila konferenca tudi tretjič zelo dobro pripravljena in organizirana in da si želimo, da bomo prihodnje leto lahko rekli: Dobrodošli na četrti, tradicionalni konferenci šolskih knjižničarjev. ●

Gregor Škrlič

Odmev s Prve mednarodne strokovne konference Promocija psihofizičnega zdravja otrok in mladostnikov

V Ljubljani je, v organizaciji Mednarodnega izobraževalnega centra (Mib d. o. o.), 16. 5. 2019, potekala I. mednarodna strokovna konferenca Promocija psihofizičnega zdravja otrok in mladostnikov. Navzoče sta najprej nagovorili direktorica mag. Maruška Željeznov Seničar in nato še Ajda Erjavec Bartolj, predsednica Društva šolskih svetovalnih delavcev Slovenije. Sledili sta plenarni predavanji vabljenih govorcev iz tujine, in sicer se je najprej predstavila Anja Belavic, dr. med, ki je predstavila, kako so na Hrvaškem promovirali zdravje v šolah. Nato je nizozemski predavatelj prof. Hans van Elten opisal svojo akademsko pot ter predstavil nekaj svojih dragocenih izkušenj.

Po odmoru so sledila predavanja in delavnice referentov, ki so bili razporejeni v 6 predavalnic hkrati. Predstavitve v vsaki predavalnici so imele skupno rdečo nit, posamezniki pa so

predstavljali svoje praktične izkušnje ter delili nasvete in rezultate svojih dosežkov v povezavi z zdravjem v šolskem prostoru. Med predavatelji je bilo tudi nekaj knjižničarjev. Zelo pomembna je bila tudi okrogla miza, ki jo je organiziralo Društvo šolskih svetovalnih delavcev Slovenije, kjer so predstavili profile (socialni delavec, socialni pedagog, specialni pedagog, psiholog, pedagog v OŠ, SŠ, dijaškem domu, vzgojnem zavodu, vrtcu, ZGNL), ki sestavljajo svetovalne službe v VIZ, ter njihova opažanja in predloge za spremembe. Izšel je tudi zbornik z vsemi referati, ki ponuja dobre ideje ter zanimive primere iz prakse. ●

Andreja Urbanec

Mednarodna konferenca Sem, vem, znam

24. in 25. maja 2019 je na Srednji šoli tehniških strok Šiška potekala prva mednarodna konferenca s predstavniki iz Slovenije, ZDA, Kanade, Velike Britanije, Francije, Španije, Kenije in Mavricija.

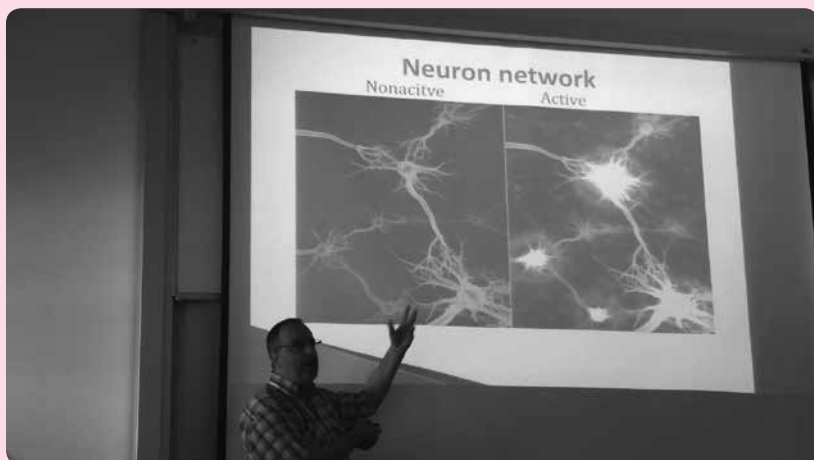
V plenarnih predavanjih so se predstavili: dr. Ranko Rajović s prispevkom NTC for all, dr. Blaž Koritnik s predavanjem Možgani mladostnika v digitalni dobi, mag. Andreja Jernejčič z referatom Kako pravilno nastopati?, Daniel Canavan Kelb pa je spregovoril o Varnosti šolskega okolja v Veliki Britaniji in ga primerjal s Slovenijo.

Po plenarnih predavanjih so se udeleženci razdelili v osem skupin, ki so pokrivale naslednja področja:

1. Varno šolsko okolje
2. Mladostniki v digitalnem svetu
3. Mladi in jezik
4. Mladi in zaposlovanje
5. Mladi in mednarodno sodelovanje
6. Inovativni pristopi pri poučevanju
7. Mladi in migracije
8. Mladostniki s posebnimi potrebami

Slušatelji so imeli priložnost spoznati številne dobre prakse iz šol širom Slovenije in zunaj nje. Sodelovali sta tudi dve slovenski šolski knjižničarki, Mojca Finžgar Eleršek s prispevkom Potenciali šolske knjižnice in zgodnje spodbujanje branja, Andreja Urbanec pa s prispevkom Medpredmetno povezovanje s šolsko knjižnico.

Udeleženci so bili z izvedbo mednarodne konference zelo zadovoljni, ravnateljica Srednje šole tehniških strok Šiška pa je na koncu povabila k aktivnemu sodelovanju tudi naslednje leto, ko bo potekala druga konferenca.

»Zbornik v digitalni obliki je objavljen na: <http://194.249.18.241/Konferenca/wp-content/uploads/2019/05/Zbornik-Sem-vem-znam.pdf>.« ●

Jana Bauer

Sončnica na rami, nagrada za spodbujanje veselja do branja

KUD Sodobnost International vsako leto objavi razpis za »sončnico na rami, nagrado za spodbujanje veselja do branja«; nagrada je namenjena pedagoškim delavcem, knjižničarjem in vsem tistim, ki se ukvarjajo s spodbujanjem branja med otroki in najstniki. Namen nagrade je nagraditi trud in prizadevanja na področju spodbujanja veselja do branja, spodbujanje branja med otroki in najstniki ter ozaveščanje splošne javnosti o pomembnosti branja kakovostne literature. Letos so nagrado v denarni vrednosti 1000 evrov podelili že petič.

Z veseljem sporočamo, da je komisija v sestavi dr. Marijanca Ajša Vižintin, predsednica, Jana Bauer, članica, in Katja Kac, članica, izbrala letošnjo prejemnico »sončnice«, mag. Savino Zwitter (Gimnazija Bežigrad). Ob njej so bile nominirane še Tanja Jurjec (OŠ Šmarje

pri Jelšah), Zdenka Skrt (OŠ Idrija) in Milena Jerman Natek (OŠ Kajetana Koviča Poljčane). Vsem nominirankam in nagrajenki čestitamo za njihovo neutrudno in navdihujoče delo ter jim želimo veliko uspehov še naprej!

Doslej so »sončnico na rami« prejeli:

- **mag. Savina Zwitter (Gimnazija Bežigrad, Ljubljana), 2019,**
- **Andrej Jalen (Knjižnica Antona Tomaža Linhart, Radovljica), 2018,**
- **Maja Nagode Miklič (OŠ Vita Kraigherja) in Gregor Škrli (OŠ Prule, Ljubljana), 2017,**
- **Marta Grkman Repolusk (OŠ Toma Brejca, Kamnik), 2016,**
- **Nataša Litrop (OŠ Franceta Prešerna Črenšovci, Črenšovci), 2015.**

Žirija je ob podelitvi nagrade letošnji nagrajenki mag. Savini Zwitter zapisala:

Mag. Savina Zwitter je ime, ki je že zdavnaj preraslo prostore šolske knjižnice. Čeprav verjamemo, da se večina idej in izzivov porodi prav tam. Med dijaki, od katerih se pričakuje, da že zmorejo razumsko in poglobljeno branje zahtevnejših besedil. In mag. Savina Zwitter jim zna z inovativnostjo odškrniti nova vrata, jim predstaviti drugačne ideje, jih usmeriti na še neprehojeno pot. Na Gimnaziji Bežigrad vse leto potekajo različni projekti, namenjeni branju. Pridružili so se evropski akciji Brati gore, ki poteka vsako leto decembra. Mag. Savina Zwitter je poskrbela, da so imeli dijaki priložnost za pogovor z Vikijem Grošljem, Vojkom Anzeljem in Tadejem Golobom.

Na srečanjih Medgeneracijsko branje se družijo dijaki Gimnazije Bežigrad in odrasli ljubitelji branja. Cilj teh srečanj je razvoj bralnih kompetenc, povezovanje z lokalno skupnostjo ter razvijanje organizacijskih in voditeljskih spretnosti pri dijakih.

Noč knjige prostore šolske knjižnice Gimnazije Bežigrad spremeni v razstavni prostor kostumov in predmetov, ki jih je mogoče povezati z izbranim avtorjem. Tudi sicer so razstave v šolski knjižnici nekaj običajnega, zasnovane pa so tako, da spodbujajo dijake, da si knjige izposodijo takoj. Včasih so posvečene Nobelovcem, drugič obletnicam pomembnih avtorjev, od Srečka Kosovela, Frana Milčinskega Ježka do Charlesa Darwina in drugih. Najobsežnejša pa je vsako leto razstava poletnega branja ob koncu šolskega leta. Ta prav posebna razstava se spreminja iz ure v uro – knjige z nje izginjajo v šolske torbe mladih bralcev za cela dva meseca.

Mag. Savina Zwitter je tudi predsednica Bralnega društva, članica žirije Knjigovanja, ob Borisu A. Novaku soavtorica delovnega zvezka za izbirni predmet bralni klub za 7., 8. in 9. razred osnovne šole ter številnih drugih strokovnih člankov in prispevkov. Z veseljem in ponosom ji izročamo sončnico na rami, nagrado za spodbujanje veselja do branja, kajti ko se srce zapiše knjigi in branju, je to za vse večne čase. ●

Iz arhiva KUD Sodobnost International.

Katarina Kesič Dimic

Knjige in zgodbe, ki nam pomagajo razumeti posameznike s posebnimi potrebami

Delo specialne pedagoginje mag. Katarine Kesič Dimic je posvečeno otrokom. Takim, ki so povsem takšni kot njihovi sošolci. Navzven se na njih ne opazi nič posebnega. Dokler ne začnejo glasno brati ali morajo reševati račune pred tablo. Takrat se lahko zgodi, da zazija velik prepad med njimi in sošolci. Med njimi in starši. Med njimi in učitelji. Težko je namreč razumeti, da nekdo, ki je tako »brihten«, še vedno ne zna brati ali pa da računa na prste.

Katarina Kesič Dimic je napisala 14 knjig. Zgodbe iz njenih knjig so plod srečevanja z otroki, starši in učitelji. Marsikdo se v kateri od njih najde, a vendar to ni on, pa čeprav bi lahko bil. Niti ena zgodba ni zgodba enega samega posameznika. Prepletene so z več posamezniki. Zato da ne bi koga zbolele in zato da druge naučijo največ.

Katarinine knjige, ki se dotikajo tem o branju in disleksiji, so:

PRIPORČNIK O BRANJU – Ker je branje večšina, ki jo potrebujemo vse življenje, in da bi bilo težav z branjem čim manj. Naslov ste pravilno prebrali, večinoma pa so ga pri nava-
janju vedno zapisali narobe kot »priročnik«. Knjiga, ki je nastala na podlagi dela z učenci (dolgoletno testiranje branja) in starši.

Ob bok tej knjigi pa zagotovo spada slikanica **KAMARONI S PARABAJZOVO OMAKO**, ki je tiskana na modro podlago za lažje branje in opiše zgodbo učenke Lane z disleksijo. Zelo uporabno za branje s celim razredom ali kot uvod v pogovor o težavah in tudi medvrstniškem nasilju.

SKRIVNOST X 4 želi predstaviti stiske in vsakodnevne tegobe mladostnikov z epilepsijo,

gibalno oviranostjo, disleksijo, revščino, drugo veroizpovedjo. Prav tako tiskana na nebel papir, besedilo postavljeno primerno mladim bralcem z disleksijo. Neka učiteljica je pokomentirala: »To je obvezen učbenik za vse učitelje in študente Pedagoške fakultete.«

VSI UČENCI SO LAHKO USPEŠNI je neke vrste učbenik o posebnih potrebah učencev, ki jih lahko srečamo na rednih osnovnih šolah. Žal ni tiskana prijazno branju, vsebuje pa veliko konkretnih napotkov o branju in drugih metodah pri pouku, ki so vzete neposredno iz prakse.

VZGOJARIJE so Katarininina zadnja izdana knjiga, ki je namenjena odraslim bralcem, pa je kljub vsemu oblikovana po vseh načelih prijazno branjem z disleksijo, saj je založba razumela in upoštevala vse avtoričine predloge in želje. V knjigi je veliko napotkov za branje kot tudi drugih vzgojnih poslastic.

Preostalih devet knjig predstavi še motnjo ADHD (slikanica **Nino in ADi HoDko**, strokovni knjigi **Ali deklice hitijo drugače**, **Adrenalinske deklice hitri dečki**), nasilje v družini (**Zojina rešitev**, v soavtorstvu z J. Martinšek), stiske deklice po amputaciji noge (**Niki se zgodi pravljica**), demenco (**Kradljivka spominov**, **Človek ne spomni se**), prijateljstvo (**Doroteja in Sandi**), posebna slikanica pa odpira pogovore v vse možne smeri našega življenja (**Slon pleza na drevo**).

Več o Katarini Kesič Dimic, knjigah in njenem delu si lahko preberete na njeni spletni strani na www.katarinakesicdimic.com. ●

Tadeja Česen Šink

ISKRICE IZ KNJIŽNICE

Prigoda iz šolske knjižnice

V vrsti pred pultom stojita dve učenki in prva vpraša: »Katere knjige imam jaz doma?«

Odgovorim ji: »Knjiga o risanju, Zvezdica Zaspanka in Jutri grem v bolnišnico.«

Učenka odgovori: »Hvala.«

Takoj zatem pa druga učenka, ki je stala v vrsti za njo, reče: »Knjižničarka, a potem vas jutri ne bo?«

Sonja Drovenik

ISKRICE IZ KNJIŽNICE

Zanimiva razlaga

Pri nas je neki učenec pred leti učitelju razložil, da so imeli Nemci kontracepcijska taborišča.

STROKOVNA REVIIJA VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE Z VAMI ŽE 50 LET

- V reviji priznani slovenski strokovnjaki s področja šolstva objavljajo aktualne strokovne in znanstvene prispevke.
- Dajemo »glas učiteljem«, ki jih vabimo k pisanju prispevkov, v katerih s konkretnimi opisi osvetljujejo primere dobrih praks.
- Pozornost namenjamo sodobnim pedagoškim trendom – pristopom, ki spodbujajo aktivno vlogo učencev.
- Posvečamo se spodbudnemu in varnemu učnemu okolju oz. vzgojnim in psihosocialnim temam.
- Skrbimo za profesionalni razvoj učiteljev in za uveljavljanje učiteljskega poklica.
- Osredotočamo se tudi na pedagoško vodenje in poslanstvo ravnateljev, saj predstavljajo enega ključnih vzvodov za spremembe v šolstvu.

Ponosni smo, da smo že
50 let prisotni v slovenskem
šolskem prostoru.

Revija, ki je sooblikovala
že naše učitelje, učitelje
naših otrok in zdaj učitelje
milenijske generacije.

**Nova
grafična
podoba**

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Naročanje:

P Zavod RS za šolstvo, Poljanska c. 28, 1000 Ljubljana
T 01 300 51 00
F 01 300 51 99
E zalozba@zrss.si
S www.zrss.si

facebook ZRSS

twitter ZRSS

IZ ZALOŽBE ZAVODA RS ZA ŠOLSTVO

Priročnik ponuja odgovore na vprašanje, **katero dodano vrednost formativno spremljanje prinaša svetovalnemu delu in kako?** Poleg teoretičnih prispevkov vsebuje tudi dvanajst primerov razvojno-preventivnih dejavnosti s treh področij:

- karierne orientacije,
- učenja in poučevanja ter
- osebnega in socialnega razvoja posameznika.

Vsi primeri iz prakse vključujejo tudi opise orodij, ki vam bodo pomagala pri delu z otroki. V središču je učenec in njegova vloga pri oblikovanju lastne učne poti.

160 strani, A4 format

NAROČILNICA

Naročamo izvodov **Formativno spremljanje pri delu svetovalnih delavcev** (cena **13,90 €**)

Naročnik:

Naziv naročnika (šola, ustanova):

Ulica:

Kraj in poštna številka:

Davčna številka (za pravne osebe)

SI

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Naročanje:

P Zavod RS za šolstvo
Poljanska c. 28
1000 Ljubljana
T 01 300 51 00
F 01 300 51 99
E zalozba@zrss.si
S www.zrss.si

Datum: _____

Podpis: _____

Žig: